

Ce rol pentru investițiile verzi în viitorul orașelor din România?

O analiză a strategiilor de dezvoltare locală.

Sumar executiv

Nivelul de pregătire al administrațiilor publice locale din România pentru schimbarea de paradigmă din următorii ani, în care investițiile verzi trebuie prioritizate, rămâne scăzut.

Lipsa planificării strategice și a unor mecanisme transparente și asumate de prioritzare a investițiilor de la nivel local slăbește capacitatea administrațiilor publice de a fundamenta și explica public aceste priorități. În teorie, avem un număr ridicat de documente strategice care ar trebui să ofere un suport real administrațiilor publice locale, dar în practică acestea sunt de multe ori utilizate ineficient.

Abordarea utilizată de majoritatea administrațiilor locale ține mai degrabă de context, de (lipsa de) voință politică și de finanțările disponibile, de la nivel național sau european, și mai puțin de o planificare transparentă și pe termen lung a investițiilor publice asumate. Cele verzi nu fac excepție.

În mod ideal, strategiile locale de dezvoltare, cele mai importante documente strategice de la nivel local întrucât includ întregul portofoliu de proiecte și oferă mecanisme de prioritzare a investițiilor, susțin planificarea strategică, țintele și indicatorii asumați de administrație, dar și viziunea de dezvoltare a acesteia. Ele identifică și prioritizează investițiile publice și arată, într-o manieră structurată, evoluția obiectivelor locale de dezvoltare. Spunem în mod ideal pentru că în administrația românească componenta de planificare, respectiv de monitorizare și evaluare a acestor strategii, este deficitară, având la dispoziție puține date publice disponibile care să evalueze gradul de îndeplinire a țăintelor asumate.

Ceea ce trebuie subliniat este elaborarea acestor documente strategice având ca public țintă exclusiv administrațiile locale și cu o orientare marginală asupra implicării comunității locale, grupurilor civice, ONG-uri, mediului academic sau publicului larg.

Această arhitectură afectează includerea altor actori locali în elaborarea strategiei, dar în special în etapele de implementare, monitorizare și evaluare a acesteia. Acest lucru conduce deseori la o opacitate crescută și o înțelegere foarte limitată din partea publicului larg a ceea ce administrația locală își asumă ca obiectiv de dezvoltare pe termen lung și cu impact semnificativ asupra relației dintre administrație și comunitate.

La CRPE am analizat dintr-o perspectivă verde portofoliile de proiecte ce fac parte din strategiile de dezvoltare de la nivelul municipiilor reședință de județ și primăriilor din București pentru perioada actuală de finanțare europeană (2021-2027). Am construit o metodologie de selectare a proiectelor verzi sau cu o componentă verde substanțială pentru a putea înțelege mai bine orientarea administrațiilor publice din România înaintea unor decade care vor prioritiza investițiile verzi. Raportul, sperăm noi, prezintă viziunea celor mai importante primării din România în ceea ce ține de dezvoltarea sustenabilă și (re)orientarea investițiilor publice spre obiectivul major de neutralitate climatică.

Am analizat care sunt prioritățile verzi ale administrațiilor publice locale în funcție de un sistem de clasificare ce include șase tipuri de investiții principale ce țin de **Calitatea Aerului, Apă, Biodiversitate urbană, Deșeuri și Economie circulară, Poluare fonică și Eficiență Energetică.** Metodologia este aliniată clasificărilor de la nivel european, iar tipurile de investiții preselectate la nivelul fiecărei priorități se fundamentează pe portofoliile de proiecte din strategiile locale de dezvoltare.

Conform calculurilor noastre, cele mai importante orașe din România vor aloca investițiilor de capital (inclusiv celor co-finanțate prin fonduri europene) peste 19.1 miliarde EUR în perioada 2023-2030. Acesta este un scenariu optimist, în care 30% din cheltuielile bugetelor locale vor merge spre secțiunea de dezvoltare comparativ cu o medie de 20% în perioada 2017-2022.

Bucureștiul și cele șase sectoare au un potențial de investiții ce atinge aproape 7 miliarde EUR în perioada 2023-2030, fiind urmat de orașe precum Timișoara (922 milioane EUR), Iași (940 milioane EUR) sau Cluj-Napoca (913 milioane EUR).

Cu toate acestea, suma este semnificativ sub valoarea portofoliilor de proiecte pentru perioada analizată și poate acoperi parțial numai ceea ce noi am identificat ca investiții verzi. Menționăm că sumele sunt estimative și pot varia semnificativ, o parte a reședințelor de județ nu dispun de o strategie actualizată sau numeroase portofolii de proiecte nu includ estimări de costuri. Există, de asemenea, diferențe semnificative între ceea ce includ strategiile de dezvoltare și capacitatea financiară a orașelor.

Ceea ce noi am catalogat ca investiții verzi sau cu o componentă verde semnificativă reprezintă un portofoliu de proiecte de cel puțin 19.2 miliarde EUR, dintr-un total de peste 95.4 miliarde EUR, împărțite pe următoarele tipuri de investiții: C1 (Calitatea aerului) – 3.28 miliarde EUR, C2 (Calitatea apei) – 1.3 miliarde EUR, C3 (Biodiversitate urbană) – 2.66 miliarde EUR, C4 (Deșeuri și economie circulară) – 1.3 miliarde EUR, C5 (Poluare fonică) – 0.14 miliarde EUR și C6 (Eficiență energetică) – 10.5 miliarde EUR.

Ies în evidență bugetele semnificative planificate pentru eficiență energetică ce domină portofoliile de proiecte atât ca valori estimate, dar și număr de proiecte. Restanțele istorice la nivelul infrastructurii publice, o preferință spre proiecte vizibile și mai ușor de îndeplinit, dar și o abordare timidă în procesele de înverzire și de reducere a poluării din marile orașe ce ar putea duce la pierderea unor voturi (pe teme precum traficul rutier, o politică mai strictă pe zona de deșeuri, poluare fonică, încălzire sau poluarea aerului) aglomerează aceste portofolii în jurul unor obiective mult mai ușor de îndeplinit.

Proiectele ce ar trebui să îmbunătățească indicatori foarte slabi de mediu privind economia circulară, poluarea fonică sau biodiversitatea urbană sunt foarte limitate, atât ca valoare cât și ca număr. Țintele asumate de administrațiile publice locale pe aceste subiecte sunt puține. Poluarea fonică, de exemplu, care afectează dramatic toate orașele din România este cvasi-ignorată în strategiile de dezvoltare, doar un număr limitat de orașe estimând că vor realiza măcar hărți de zgomot (iar acele investiții nu sunt cuplate și la o paletă de indicatori ce pot fi urmăriți anual).

Semnalăm câteva provocări majore la nivelul strategiilor de dezvoltare. În primul rând, lipsa corelării dintre portofoliile de investiții și țintele asumate, fie ele de mediu sau de îmbunătățire în general a calității vieții la nivel local. Administrațiile nu urmăresc întotdeauna indicatorii și țintele asumate la nivelul strategiilor, iar lipsa unor date publice relevante împiedică atât administrațiile, cât și publicul larg să monitorizeze și să evalueze impactul investițiilor asumate. În condițiile unor dificultăți evidente în a colecta și urmări evoluția acestor indicatori, un prim pas la nivelul administrațiilor locale este chiar întărirea capacității acestora pentru a colecta, utiliza și evalua acești indicatori.

Avem nevoie de mai multă transparență și de o simplificare majoră la nivelul strategiilor de dezvoltare. Opacitatea acestora este ridicată și, pentru publicul larg sau chiar și pentru cel specializat, aproape imposibil de urmărit și evaluat. Utilizarea unor formate de sute și (uneori) mii de pagini, cu liste interminabile de proiecte și indicatori, fără a dispune de date agregate și fără includerea unor structuri simplificate, împiedică orice monitorizarea externă. Experiența noastră din această cercetare indică o dificultate destul de ridicată chiar și pentru administrațiile publice locale în a-și urmări propriile strategii, iar în cazul publicului larg este exercițiu devine aproape imposibil.

Propunem însă, pe lângă măsuri punctuale ce ar ajuta la coerența și transparența strategiilor de dezvoltare locale, un plan dedicat de proiecte verzi pentru neutralitate climatică. Acest plan pornește de la nevoie de transparență și de a orienta acest document strategic care definește viziunea administrației pe termen lung către publicul larg. Acesta presupune o foaie de parcurs (roadmap), pe un orizont mediu-lung, bazată pe actualele documente strategice de la nivel local, cu ținte și indicatori transparenți și ușor de urmărit, cu responsabili clari la nivelul fiecărui obiectiv și un proces de monitorizare și evaluare ce ar responsabiliza administrația prin publicarea și evaluarea regulată a indicatorilor și proiectelor prevăzute.

CUPRINS

1. Metodologie Cum am analizat portofoliile de proiecte	pag. 1
2. Care sunt prioritățile verzi din strategiile de dezvoltare locală	pag. 4
3. Cât de realiste (dpdv financiar) sunt strategiile de dezvoltare locală	pag. 9
4. Câteva concluzii de etapă	pag. 11
5. Implicarea cetățenilor în setarea priorităților din strategiile de dezvoltare locală	pag. 13
6. Urgența indicatorilor privind calitatea mediului	pag. 21
7. Concluzii și recomandări Cum putem îmbunătăți strategiile de dezvoltare locală	pag. 24
8. Anexă	pag. 29

1. Metodologie

Cum am analizat portofoliile de proiecte

Importanța unei abordări transparente la nivelul administrațiilor publice locale

Nu este o noutate că Uniunea Europeană susține o „înverzire” accelerată a bugetelor locale, naționale și europene, astfel încât investițiile publice să respecte angajamentele climatice asumate. Definierea investițiilor verzi pentru a stimula o politică sustenabilă de priorități este un proces început încă din decada trecută la nivel european și reprezintă un pas cheie pentru reducerea emisiilor de gaz cu efect de seră în marja obiectivelor asumate de UE pentru anii 2030 și 2050. Atât UE, cât și statele membre sau inițiative private au dezvoltat sisteme de clasificare a acestora.

Orașele joacă un rol cheie în acest proces, responsabile pentru mai mult de 2/3 din emisiile de gaze cu efect de seră, însă clasificarea acestor investiții în România, în special la nivelul administrațiilor publice locale, este încă la un nivel incipient. Acest lucru se traduce printr-o dificultate a administrațiilor publice locale din România de a prezenta public date coerente privind alocările financiare și principalele direcții, ținte și măsuri asumate în ceea ce ține de dezvoltarea lor verde și sustenabilă și de o politică asumată de neutralitate climatică. Și, mai departe, de o înțelegere și mai limitată a publicului larg a viziunii administrației locale pe acest subiect.

Și acest lucru se întâmplă, deși administrațiile dispun de numeroase documente strategice cu obiective relevante pentru neutralitatea climatică și îmbunătățirea calității mediului (pe lângă strategiile de dezvoltare locală, indicatori relevanți găsim și în PAEDC – Planul de Acțiune pentru Energie Durabilă și Climă sau PMUD – Planul de Mobilitate Urbană Durabilă), **iar câteva orașe din România sunt parte a unor inițiative europene privind neutralitatea climatică și au planuri dedicate pentru investițiile verzi sau de neutralitate climatică** (Misiunea 100 orașe verzi, Acordul privind orașele verzi sau inițiativele privind Capitala europeană verde / Frunza verde europeană).

Nu propunem o dublare a acestor documente strategice ce, în cazul multor administrații publice, au suficiente date publice, ținte și portofolii de investiții pentru a indica direcția verde sau mai puțin verde spre care se îndreaptă administrația locală. Propunem însă o foaie de parcurs simplificată care să ajute cu adevărat atât administrația, dar în special publicul larg, în a putea urmări, monitoriza, evalua și ajusta când este cazul țintele orașului privind viitorul verde și neutralitatea climatică. Și pornim acest exercițiu de a analiza ce mai important document de la nivel local – strategia de dezvoltare locală.

Am pornit de la următoarele obiective în demersul nostru:

- **Definirea unei metodologii de selectare a proiectelor verzi la nivelul administrațiilor publice din România**, alinate bunelor practici și priorităților de la nivelul UE și particularităților strategiilor locale de dezvoltare, ce poate ajuta la îmbunătățirea planificării strategice;
- **Selectarea și clasificarea listei de proiecte** ce pot fi încadrate ca investiție verde sau cu o componentă verde substanțială;
- **Publicarea unei analize pilot privind componenta-verde a strategiilor de dezvoltare locală**, inclusiv prin corelarea cu finanțările disponibile la nivelul administrațiilor publice locale pentru investiții de capital pentru perioada 2023-2030;
- **Măsuri de îmbunătățire a capacității de planificare strategică** de la nivelul administrațiilor publice locale;
- **Măsuri pentru îmbunătățirea capacității administrațiilor publice locale de a monitoriza și evalua planul de proiecte verzi și foaia de parcurs spre neutralitate climatică.**

Definirea metodologiei de clasificare a proiectelor

Clasificarea tipurilor de investiții verzi sau cu o componentă verde semnificativă s-a fundamentat pe cele cinci priorități pe care se bazează inițiativa Acordul privind orașele verzi (Green City Accord), o mișcare a orașelor europene ce își propune ocrotirea mediului înconjurător și îmbunătățirea semnificativă a stării mediului la nivel urban. Am ajustat această metodologie la realitățile investițiilor gestionate de administrațiile publice locale din România și datelor publice disponibile.

Acordul privind orașele verzi urmărește cinci obiective majore privind calitatea mediului - Calitatea Aerului, Apă, Biodiversitate urbană, Economie circulară și deșeuri și Poluare fonică, însă am adăugat o categorie adițională, Eficiență Energetică, având un număr foarte ridicat de proiecte gestionate de administrațiile publice locale și care necesitau o componentă separată pentru o mai bună înțelegere a modului în care acestea își stabilesc viziunea și țintele de investiții pe termen mediu și lung.

Maparea tipurilor de investiții aferente fiecărei componente s-a fundamentat pe strategiile de dezvoltare urbană pentru perioada 2021-2027(2030) de la nivelul fiecărei unități administrativ teritoriale. În mod ideal, aceste strategii susțin planificarea strategică și viziunea de dezvoltare a administrației publice locale, identifică și prioritizează investițiile publice și arată, într-o manieră structurată, evoluția obiectivelor de dezvoltare de la nivel local.

Fiecare dintre aceste strategii include însă un portofoliu de proiecte ce definește viziunea administrației și sunt împărțite pe obiectivele strategice asumate la nivel local. Ele reprezintă doar o variantă preliminară a modului în care administrația publică locală își propune o dezvoltare pe termen lung. Strategiile de dezvoltare nu sunt singurele documente strategice de la nivel local, iar o înțelegere extinsă a modului în care administrațiile locale își proiectează viitorul verde și obiectivul de neutralitate climatică trebuie coroborată cu toate aceste documente de planificare. Strategiile de dezvoltare au însă marele avantaj că includ într-o manieră integrată principalele direcții de dezvoltare (prezente și la nivelul celorlalte documente suport).

Pornind de la aceste portofolii de proiecte, în exercițiul nostru pilot am grupat tipurile de investiții pe cele 6 componente definite anterior. Ne-am confruntat însă cu o serie de limitări:

- Setarea aleatorie a valorii totale a portofoliului de proiecte în unele cazuri (lipsă buget la nivelul fiecărui proiect, lipsă detalii tip investiție și buget aferent, diferențe semnificative între investiții similare, valori extreme a unor proiecte ce depășesc semnificativ capacitățile financiare ale administrațiilor locale);
- Dificultăți în a calcula valoarea totală a portofoliului prioritar de proiecte;
- Dificultăți în a identifica corect componenta căreia îi putem aloca fiecare investiție din cauza unor titluri/descrieri neconcludente;
- Diferențele semnificative între modul de redactare a portofoliilor de proiecte, fără o identificare prealabilă a beneficiarului și neclarități privind gradul de responsabilitate (e.g. investiție cu mulți beneficiari la nivelul administrației locale, județene sau zonei urban funcționale);
- Centralizare limitată a datelor financiare la nivelul strategiilor de dezvoltare și neclarități la nivelul administrațiilor locale privind lista de proiecte prioritare, respectiv listă lungă de proiecte.

Cu toate acestea, analiza poate reprezenta un pas important pentru o bună înțelegere a modului în care administrațiile își definesc viziunea de dezvoltare pentru perioada 2023-2027(2030) și a modului în care includ obiective și investiții verzi în această paradigmă. Și, desigur, a nevoii de a prezenta public, atât îndeplinirea obiectivelor propuse prin raportarea la indicatorii de monitorizare și evaluare incluși, cât și de a include o nouă componentă verde, cu indicatori aferenți. În lipsa acestor indicatori și a unei transparentizări accentuate a procesului de monitorizare și evaluare, înțelegerea modului în care obiectivele de dezvoltare ale administrației locale sunt îndeplinite rămâne deficitară.

Majoritatea strategiilor de dezvoltare locală nu includ o diferențiere clară între beneficiarii proiectelor și/sau calculează valorile totale ale portofoliului fără a diferenția între aceștia. Acest lucru poate duce la valori exagerate ale portofoliului, conform documentelor publice, însă fără impact direct asupra bugetului local (e.g. cel mai întâlnit exemplu este din zona de mobilitate unde numeroase proiecte ale CNAIR și CFR au fost incluse în calculele totale ale administrațiilor locale atunci când am solicitat datele sau valorile agregate sunt prezente în documentele publice).

Cazuri similare am întâlnit și din zona de Sănătate, Mediu, Cultură etc., unde calculele au inclus proiecte fără suport bugetar de la nivel local. Am încercat, în calculele noastre, să excludem aceste investiții pentru a nu afecta analiza cantitativă și propunem ca recomandare o diferențiere clară între acești beneficiari și valorile agregate. O strategie ce include o diferențiere clară din acest punct de vedere este cea a municipiului Cluj-Napoca.

De asemenea, o problemă recurentă a fost prezența portofoliilor în care foarte multe proiecte nu aveau valori estimate. Propunem ca, cel puțin pentru listele prioritare de proiecte, aceste estimări să fie incluse și să aibă valori realiste încă de la elaborarea documentului. Considerăm absurdă situația în care o parte din proiecte nu au estimări de costuri, iar cealaltă parte au, deși stadiul lor este, de multe ori, la nivel de idee. Orice analiză cantitativă a strategiei locale (așa cum este și cazul nostru) este afectată în această situație, mai ales în lipsa unor estimări privind capacitatea financiară pentru investiții a administrației locale. În ceea ce ține de aceste estimări, 9 din 10 administrații locale nu corelează resursele financiare disponibile cu portofoliile de proiecte.

Ce tipuri de proiecte am ales

Tipurile de investiții verzi sau cu o componentă verde semnificativă la care ne-am uitat la nivelul administrațiilor publice locale din România sunt:

A. Calitatea aerului

- Suport pentru autoturisme electrice - inclusiv stații de încărcare
- Investiții în transport public nepoluant (troleibuz, tramvai, autobuze hibride sau electrice)
- Reamenajarea spațiului urban (investiții în zone pietonale și în piste pentru biciclete)
- Program de înlocuire a parcului auto al administrației locale (achiziția de mașini electrice sau hibride)
- Planuri de îmbunătățire a calității aerului, inclusiv instalare stații monitorizare calitatea aerului și hărți interactive privind calitatea aerului

B. Apă

- Distribuție apă (inc. apă potabilă)
- Management ape reziduale

C. Biodiversitate urbană

- Investiții în noi parcuri, acoperișuri verzi, grădini, spații verzi, zone de recreere, păduri urbane și centuri verzi, coridor verde-albastru
- Străzi verzi (numai costurile cu componenta verde - coridoare verzi)
- Proiecte de regenerare urbană, arii naturale reabilite și renaturate, reconversie zone afectate/zona industriale
- Proiecte suport faună/ ce oferă suport pentru faună din comunitățile urbane

D. Deșeuri și economie circulară

- Risipă alimentară
- Proiecte de reutilizare și reparare echipamente
- Proiecte de reciclare/ sortare
- Managementul deșeurilor și tratarea deșeurilor

E. Poluare fonică

- Managementul traficului
- Hărți de zgomot și măsuri pentru limitarea poluării fonice
- Investiții în camere acustice ("noise cameras")

F. Eficiență energetică

- Eficientizare iluminat stradal
- Eficiență energetică clădiri publice și rezidențiale
- Investiții termoficare centralizată
- Producerea de energie verde

2. Care sunt prioritățile verzi din strategiile de dezvoltare locală

Remarcăm aglomerarea strategiilor în jurul proiectelor de dezvoltare a transportului urban, eficiență energetică și producere de energie verde, respectiv o abordare foarte limitată privind alte probleme semnificative de la nivel urban – risipă (în special alimentară), trasabilitatea gunoiului, poluare fonică, poluarea aerului și apei, biodiversitate urbană și protejarea florei și faunei.

Componenta de Eficiență energetică domină portofoliul de proiecte atât ca număr, cât și ca valoare estimată (54.61% din valoarea totală a componentei verzi).

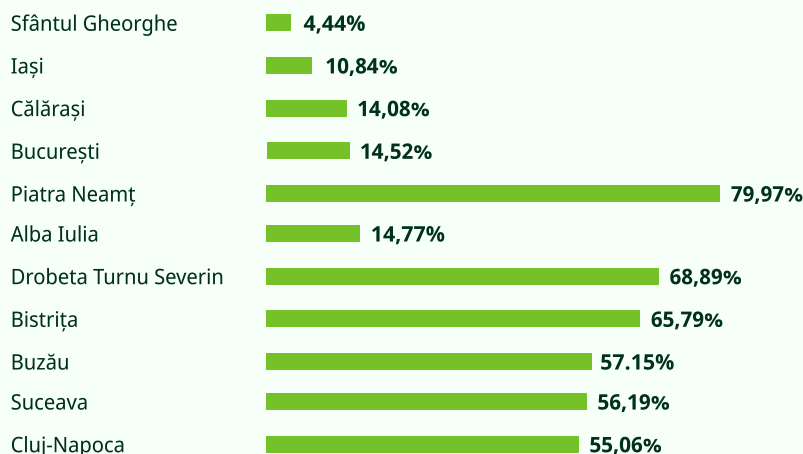
Sigur, portofoliile urmăresc în special investițiile potențiale din fonduri europene nerambursabile, însă acestea sunt mult mai cuprinzătoare decât ceea ce este inclus în acest moment în strategiile locale pe zona de mediu.

Ceea ce noi am definit ca investiții verzi au o valoare estimativă totală de 19.2 miliarde EUR la nivelul municipiilor reședință de județ și Bucureștiului. Această estimare reprezintă 20.12% din valoarea totală a strategiilor. Dacă excludem strategia-mamut de la nivelul municipiului București, de cca. 59 miliarde EUR, ne reiese o valoare a componentei verzi de 10.5 miliarde EUR dintr-un total potențial de 35.5 miliarde EUR. În acest caz, excluzând Bucureștiul, portofoliul verde reprezintă 29.56% din totalul investițiilor previzionate pentru perioada 2021-2027(2030).

Tabel 1 – Situația proiectelor verzi defalcate per componente la nivelul municipiilor reședință de județ

Orăș	C1 – Aer	C2 – Apă	C3 – Bio-diversitate urbană	C4-Deșeurii și economie circulară	C5-Poluare fonică	C6-Eficiență energetică	Total componente priorități verzi	Total proiecte strategice	% priorități verzi vs. proiecte totale
Alba Iulia	5.136.000,00	0	6.606.184,20	0	0	14.325.200,00	26.067.384,20	176.495.985	14,77%
Alexandria	35.330.301,20	850.000,00	29.450.028,20	2.290.000,00	1.020.000,00	49.217.074,40	118.157.403,80	407.270.407	29,01%
Arad	3.462.006,00	1.000.000,00	68.999.600,00	3.816.000,00	0	243.394.203,40	320.671.809,40	971.864.628,20	33,00%
Bacău	221.907.190	10.000.000	57.590.826	6.720.408	10.000.000	195.502.490	501.720.914	1.146.894.436,36	43,75%
Baia Mare	143.900.000,00	0	91.200.000,00	0	0	76.500.000,00	311.600.000,00	N/A	N/A
Bistrița	194.612.355,00	5.196.399,71	22.629.431,00	22.057.144,00	2.500.000,00	89.035.655,00	336.030.984,71	510.730.797,90	65,79%
Botoșani	64.847.948	12.000.000	63.194.643	11.765.762	6.995.000	124.554.471	283.357.824	935.577.297	30,29%
Brăila	81.156.800,00	58.263.583,80	19.575.060,00	16.754.000,00	2.007.400,00	6.621.307,00	184.378.150,80	405.163.211,00	45,51%
Brașov	29.137.976,00	0	49.222.669,00	0	0	16.105.702,00	94.466.347,00	311.691.367	30,31%
București	800.859.140,60	402.717.746,98	768.352.564,00	676.126.494,76	3.568.000,00	6.035.191.692,28	8.686.815.638,62	59.842.059.409,30	14,52%
Buzău	67.500.000,00	51.200.000,00	97.350.000,00	24.400.000,00	600.000,00	291.633.815,00	532.683.815,00	932.027.941,00	57,15%
Călărași	33.605.000,00	41.285.000,00	20.536.964,00	28.000.000,00	7.900.000,00	30.295.000,00	161.621.964,00	1.147.921.964,00	14,08%
Cluj-Napoca	172.000.000,00	500.000,00	258.500.000,00	1.000.000,00	0	153.600.000,00	585.600.000,00	1.063.500.000,00	55,06%
Constanța	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Craiova	49.031.200,00	0	44.685.000,00	18.395.000,00	0,00	174.250.000,00	286.361.200,00	902.118.450	31,74%
Deva	49.062.994,38	40.000	9.746.998,49	1.495.000	0,00	89.730.275,22	150.075.268	425.529.064	35,27%
Drobeta TS	97.241.017,11	145.000.000,00	47.300.000,00	3.500.000,00	0,00	209.800.000,00	502.841.017,10	729.969.345	68,89%
Focșani	26.305.000,00	0	118.000.000,00	200.000,00	0	67.820.000,00	212.325.000,00	475.535.000	44,65%
Galați	196.739.959,00	177.461.023,00	39.640.000,00	41.313.541,00	4.300.000,00	548.707.002,00	1.008.161.525,00	3.123.687.783	32,27%
Giurgiu	0	0	0	0	0	0	0	0	-
Iași	93.078.700,00	64.250.000,00	4.000.000,00	97.239.425,95	0	139.417.435,52	397.985.561,47	3.672.848.672	10,84%
Miercurea Ciuc	22.500.000,00	0	200.000,00	0,00	82.455.000,00	82.455.000,00	105.155.000,00	737.807.813	14,25%
Oradea	190.000,00	653.061,22	57.603.815,00	174.646.107	0	230.721.163,35	463.814.147	2.042.368.546	22,71%
Piatra Neamț	48.615.000,00	17.400.000,00	4.300.000,00	25.412.000,00	1.910.000,00	321.442.586,20	418.879.586,20	523.805.289,60	79,97%
Pitești	18.500.000,00	0,00	183.149.000,00	24.224.892,07	37.069.418,91	184.517.716,68	447.461.027,66	1.717.954.345,00	26,05%
Ploiești	243.363.980,00	25.878.619,00	19.162.169,12	5.495.510,00	6.032.653,00	81.382.193,00	381.315.124,12	702.621.496,73	54,27%
Râmnicu Vâlcea	20.120.000	12.000.000,00	19.800.000,00	24.800.000	0	45.717.945	122.737.945,80	258.976.853	47,39%
Resita	9.574.523,00	0	41.946.075,02	3.460.000,00	0,00	55.569.536,00	110.550.134,02	387.658.057	28,52%
Satu Mare	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	n/a
Sf Gheorghe	29.311.331,00	0	29.236.000	0	0	69.485.000	128.032.331	2.881.237.500	4,44%
Sibiu	174.861.000,00	83.612.000,00	47.665.265,00	50.780.000,00	7.000.000,00	89.575.000,00	453.493.265,00	2.666.209.608	17,01%
Slatina	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	n/a
Slobozia	17.000.000,00	0	8.130.000	8.300.000	2.000.000,00	43.900.000	79.330.000	394.359.468	20,12%
Suceava	135.122.420,00	8.000.000,00	15.760.000,00	11.880.000,00	0	62.585.000,00	333.347.420	593.297.420	56,19%
Târgoviște	0	0	0	0	0	0	0	0	0,00%
Târgu-Mureș	54.369.000,00	11.707.903,00	44.365.899,00	685.395,00	0	84.082.416,00	195.210.613,00	811.598.111,00	24,05%
Târgu-Jiu	53.800.000,00	12.952.000,00	27.510.000,00	10.000.000,00	47.510.000,00	43.500.000,00	195.272.000,00	715.902.255	27,28%
Timișoara	52.560.653,00	59.258.497,15	242.402.484,51	0	13.265,31	299.533.351,60	653.768.251,57	2.579.945.943,00	25,34%
Tulcea	19.850.000,00	103.500.000,00	91.600.000,00	21.300.000,00	0	53.100.000,00	289.350.000,00	712.480.000,00	40,61%
Vaslui	11.800.000,00	0	12.000.000,00	4.000.000,00	0	20.000.000,00	47.800.000,00	275.570.000,00	17,35%
Zalău	4.100.000,00	0	7.400.000,00	0	0	60.000.000,00	71.500.000,00	220.355.379,00	32,45%
TOTAL	3.280.551.494,06	1.304.725.833,8	2.668.810.675,54	1.319.856.679,9	140.725.737,22	10.483.268.231,45	19.197.938.652,00	95.403.033.741,98	20,12%
TOTAL FĂRĂ BUCUREȘTI	2.479.692.353,46	902.008.086,88	1.900.458.111,54	643.730.185,16	137.157.737,22	4.448.076.539,17	10.511.123.013,00	35.560.974.333,08	29,56%

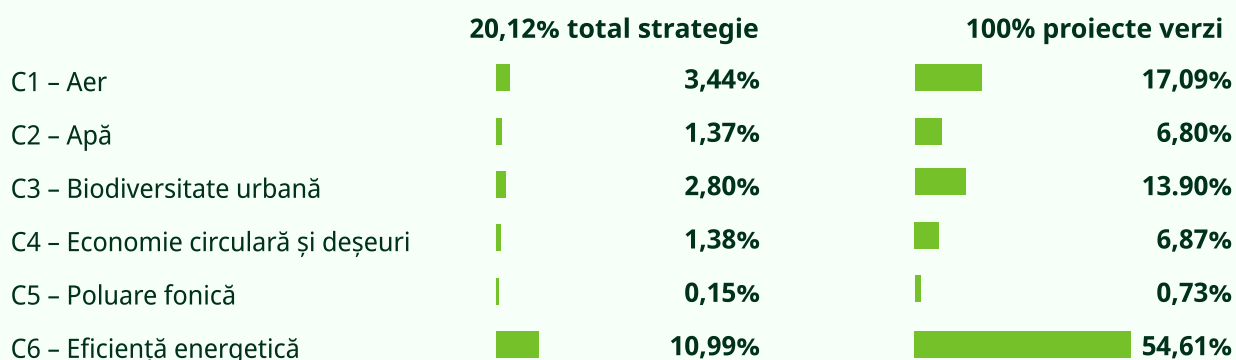
Grafic 1 – Orașele cu cele mai ridicate, respectiv scăzute, proporții de proiecte verzi din totalul portofoliului de proiecte (%)

Procentul mediu de investiții verzi la nivelul orașelor analizate este de 20,12%, de sub 5% la nivelul municipiului Sfântu Gheorghe și maxime de 80% în cazul municipiului Piatra Neamț, 69% în cazul municipiului Drobeta Turnu Severin sau 66% în cazul municipiului Bistrița.

Mai departe de valorile estimative prezente în strategiile locale, observăm însă și o aglomerare de proiecte la nivelul unui număr foarte limitat de obiective, dar și o supradimensionare a unor portofolii de proiecte ce depășesc semnificativ capacitatea financiară a administrațiilor locale. În lipsa unor prioritizări clare a acestor portofolii, alegerea proiectelor de investiții devine mai degrabă una de context, bazată pe apelurile disponibile și, de multe ori, o decizie pur politică.

Grafic 2 – Alocare procentuală la nivelul fiecărei componente (% total strategie și % total proiecte verzi, inclusiv București)

Grafic 3 – Alocare procentuală la nivelul fiecărei componente (% total strategie și % total proiecte verzi, excluzând București)

	29,56% total strategie	100% proiecte verzi
C1 – Aer	6,97%	23,59%
C2 – Apă	2,54%	8,58%
C3 – Biodiversitate urbană	5,34%	18,08%
C4 – Deșeuri și economie circulară	1,81%	6,12%
C5 – Poluare fonică	0,39%	1,30%
C6 – Eficiență energetică	12,51%	42,32%

Ceea ce iese în evidență este prioritizarea unui număr ridicat de proiecte ce țin de Componenta 6 – Eficiență energetică, atât ca valoare totală estimativă, dar și ca număr de proiecte. Majoritatea portofoliilor de investiții sunt dominate de un număr foarte mare de proiecte gândite în special în jurul creșterii eficienței energetice la nivelul clădirilor publice și rezidențiale, respectiv (într-o măsură mai mică) producția de energie verde. Valoarea estimativă a acestor investiții potențiale este de cca. 10.5 miliarde EUR (inclusiv Bucureștiul) și de cca. 4.5 miliarde EUR (excluzând Bucureștiul). În primul scenariu, reprezintă 54,61% din totalul previzionat, iar în cazul municipiilor reședință de județ, fără București, aproape 42,32%. Acestea domină portofoliile de proiecte, atât ca valori estimate, dar și ca număr de proiecte.

Componenta 1 – Calitatea aerului

Are un potențial alocat de investiții de cca. 3.28 miliarde EUR (București inclusiv) și 2.48 miliarde EUR (excluzând Bucureștiul), ceea ce reprezintă numai 17% din totalul portofoliilor de proiecte (inclusiv Bucureștiul) sau 23,59% (excluzând Bucureștiul). Se remarcă un număr ridicat de proiecte destinate mobilității electrice și transportului public, respectiv planuri de pietonalizare și transport alternativ/velo. Aproape nu există investiții prevăzute privind hărți de poluare a aerului care să crească numărul de stații de monitorizare a calității aerului (și transparentizarea acestor date) și creșterea înțelegerii surselor de poluare la nivelul fiecărui oraș/cartier/stradă. Cele două categorii amintite inițial reprezintă peste 90% din numărul total de potențiale proiecte.

Componenta 2 – Apă

Are un potențial alocat de cca. 1.3 miliarde EUR (București inclusiv) și 0.9 miliarde EUR (excluzând Bucureștiul). Numărul de proiecte este însă foarte limitat în ciuda unor finanțări semnificative din actualele fonduri europene, iar majoritatea se axează doar pe reabilitarea și extinderea sistemului de alimentare cu apă și ape reziduale, o restanță istorică chiar și la nivel urban în România. Previzionăm alocări financiare mult mai ridicate decât cele incluse în strategiile de dezvoltare.

Componenta 3 - Biodiversitate urbană

Are un potențial de investiții de cca. 2.68 miliarde EUR (București inclusiv) și 1.9 miliarde EUR (excluzând Bucureștiul). În cazul C3, a fost aproape imposibil să diferențiem componenta verde în cazul unor lucrări de infrastructură (e.g. aliniamente verzi), ceea ce indică că sumă s-ar putea să fie mai ridicată decât în realitate. Din păcate, așa cum am tot amintit, gradul de detaliere al proiectului este uneori foarte limitat. Cele mai întâlnite proiecte în această categorie sunt cele legate de creșterea numărului de spații verzi și regenerare urbană a unor zone fără a se fundamenta însă pe indicatori detaliați (majoritatea includ numai creșterea spațiului verde per locuitor).

Componenta 4 – Economie circulară și managementul deșeurilor

Are un potențial alocat de numai 1.32 miliarde EUR (București inclusiv) și 0.68 miliarde EUR (excluzând Bucureștiul). Este și componenta unde am identificat cele mai puține proiecte (cu excepția celor privind managementul și tratarea deșeurilor).

Foarte puține strategii au inclus un portofoliu de proiect privind combaterea risipei sau inițiative de reutilizare a produselor. Cele mai multe proiecte s-au axat pe îmbunătățirea sistemului local de gestionare a deșeurilor și extinderea sistemului de colectare separată, alte restanțe istorice de infrastructură la nivel urban.

Componenta 5 - Poluare Fonică

Este și cea cu cele mai puține alocări financiare, în special datorită modului în care am construit selecția de proiecte, dar și a lipsei apetenței administrațiilor locale de a propune soluții pentru această problemă semnificativă la nivel urban – poluarea fonică. Există însă un număr relativ ridicat de administrații care și-au propus să dezvolte hărți și stații pentru monitorizarea zgomotului, ceea ce nu există momentan aproape la nivelul niciunui oraș din România.

Am reușit să identificăm doar în cazul unui număr foarte scăzut de municipalități proiecte specifice categoriei, cu foarte puține administrații care să își propună realizarea unor hărți de zgomot (și aproape nicio administrație care să coreleze aceste proiecte cu indicatori clari de măsurare). Cu numai 140.7 milioane EUR alocați potențial și un număr redus de proiecte, este nevoie de o schimbare de abordare (similar cu componenta 4) privind un indice de mediu foarte problematic la nivel urban.

Analiza nu include o defalcare a costurilor proiectelor verzi la nivelul primăriilor de sector din București pentru că, în teorie, acestea sunt incluse în SIDU București 2030. Spunem în teorie pentru că răspunsurile primite de la primăriile de sector au indicat numeroase neconcordanțe în coordonarea acestei strategii la nivelul întregului oraș, iar unele primării au dezvoltat inclusiv alte strategii mai mult sau mai puțin complementare cu SIDU București 2030. Din datele obținute, o defalcare a componentei verzi am putut face doar la nivelul primăriilor 2, 5 și 6, însă dificultatea de a corela aceste date și a nu dubla proiectele la nivelul Bucureștiului ne-au condus la folosirea în analiza noastră numai a datelor din strategia de la nivelul întregului oraș.

3. Cât de realiste (dpdv financiar) sunt strategiile de dezvoltare locală

Principalele municipii din România vor putea alocă în perioada 2023-2030 o sumă de 19.1 miliarde EUR către investiții de capital, din care cca.7 miliarde EUR doar la nivelul Bucureștiului. Portofoliile de proiecte includ însă investiții estimative mult mai ridicate, afectate în multe cazuri de o prioritizare limitată și o aglomerare a investițiilor pe anumite tematici. Ceea ce indică nevoia unui efort susținut de prioritizare a acestor portofolii de proiecte în perioada următoare, în linie desigur cu oportunitățile oferite de fondurile europene nerambursabile pentru perioada 2023-2030.

Oraș	Valoare totală proiecte incluse în strategie ¹	Valoare totală proiecte prioritare incluse în strategie ²	Total potențial de investiții 2023-2030	Total strategie vs. total potențial investiții
Alba Iulia	176.495.985	176.495.985	148.360.689,00	118,96%
Alexandria	407.270.407	-	81.890.317,00	497,34%
Arad	971.864.628,20	-	428.421.864,00	226,85%
Bacău	1.146.894.436,36	-	288.183.387,00	397,97%
Baia Mare	n/a	n/a	235.920.414,00	n/a
Bistrița	510.730.797,90	-	199.024.487,00	256,62%
Botoșani	935.577.297	152.000.000	162.662.583,00	575,16%
Brăila	405.163.211,00	-	275.947.394,00	146,83%
Brașov	311.691.367	311.691.367	657.664.754,00	47,39%
București	59.842.059.409,30	-	2.805.253.669,00	2133,21%
Buzău	932.027.941,00	-	203.728.111,00	457,49%
Călărași	1.147.921.964,00	-	104.499.244,00	1098,50%
Cluj-Napoca	1.063.500.000,00	797.400.000,00	913.438.244,00	116,43%
Constanța	n/a	n/a	747.873.577,00	n/a
Craiova	902.118.450,00	902.118.450,00	472.941.033,00	190,75%
Deva	425.529.064	-	151.171.722,00	281,49%
Drobeta Turnu Severin	729.969.345	-	207.339.322,00	352,07%
Focșani	475.535.000	-	179.122.277,00	265,48%
Galați	3.123.687.783	245.287.665,13	445.620.829,00	700,97%
Giurgiu	0	0	127.695.985,00	n/a
Iași	3.672.848.572	n/a	940.528.021,00	390,51%
Miercurea Ciuc	737.807.813	737.807.813,00	103.569.167,00	712,38%
Oradea	2.042.368.546	791.775.749	548.345.754,00	372,46%
Piatra Neamț	523.805.289,60	281.657.360	125.596.558,00	417,05%
Pitești	1.717.954.345,00	241.302.731	266.786.895,00	643,94%
Ploiești	702.621.496,73	-	388.120.285,00	181,03%
Râmnicu Vâlcea	258.976.853	n/a	209.634.145,00	123,54%
Reșița	387.658.057	n/a	176.292.309,00	219,90%
Satu Mare	n/a	n/a	235.113.171,00	n/a
Sector 1	Inc. SIDU București	Inc. SIDU București	427.045.923,00	
Sector 2	Inc. SIDU București	Inc. SIDU București	794.503.702,00	
Sector 3	Inc. SIDU București	Inc. SIDU București	939.286.728,00	
Sector 4	Inc. SIDU București	Inc. SIDU București	815.447.793,00	
Sector 5	Inc. SIDU București	Inc. SIDU București	466.405.691,00	
Sector 6	Inc. SIDU București	Inc. SIDU București	748.300.642,00	
Sfântul Gheorghe	2.881.237.500	57.572.000	122.181.976,00	2358,15%
Sibiu	2.666.209.608	-	540.014.309,00	493,73%
Slatina	n/a	n/a	199.566.453,00	n/a
Slobozia	394.359.468	394.359.468	64.513.424,00	611,28%
Suceava	593.297.420	418.607.420	226.402.571,00	262,05%
Târgoviște	0	0	242.523.314,00	0,00%
Târgu-Mureș	811.598.111,00	97.200.000	255.017.344,00	318,25%
Târgu-Jiu	715.902.255	715.902.255	157.950.488,00	453,24%
Timișoara	2.579.945.943,00	-	922.892.671,00	279,55%
Tulcea	712.480.000,00	-	136.197.812,00	523,12%
Vaslui	275.570.000,00	-	126.148.780,00	218,45%
Zalău	220.355.379,00	50.065.300	126.295.351,00	174,48%
TOTAL	95.403.033.741,98		19.141.441.179,00	498,41%
TOTAL fără București	35.560.974.332,68		12.145.197.031,00	292,80%

1 - 6 administrații publice locale nu au estimări de costuri pentru portofoliul de proiecte (Giurgiu, Târgoviște) sau nu au strategia de dezvoltare locală actualizată (Constanța, Satu Mare, Slatina, Baia Mare)

2 - Majoritatea strategiilor de dezvoltare locală nu includ o defalcare clară a listei de proiecte prioritare, ci doar subliniază criteriile de prioritizare. Ce am indicat cu n/a reprezintă răspunsuri publice ale municipalităților ce ne-au confirmat lipsa portofoliului prioritar de proiecte, iar în cazul lipsei datelor din strategia de proiecte am lăsat spațiul liber, neavând un răspuns al municipalității. În unele cazuri, am reușit să calculăm direct, deși nu exista o defalcare clară, în celelalte cazuri am cerut aceste date de la administrația publică locală.

Potențialul de investiții al municipiilor reședință de județ se ridică la cca. 19.1 miliarde EUR pentru perioada 2023-2030 luând în calcul trendul cheltuielilor aferente bugetului local din ultimii 6 ani (2017-2022) și alocarea unui procent semnificativ, de 30%, către investițiile de capital din fonduri proprii și de co-finanțare a proiectelor europene³. Alocarea a cel puțin 30% către investițiile de capital este un indicator de bună practică și în linie cu o serie de instrumente de analiză a sănătății financiare a administrațiilor locale precum Municipal Finance Self-Assessment al Băncii Mondiale.

În România însă pentru perioada analizată (2017-2022), alocarea financiară a fost de cca. 20%, ceea ce presupune că scenariul utilizat de noi este unul optimist de susținere a potențialului de investiții la nivelul celor mai importante municipii.

Facem precizarea și că acest procent variază destul de mult între municipalitățile analizate de noi, astfel că în mod ideal planificarea financiară ar trebui inclusă în strategiile de dezvoltare și bazată pe date cât mai realiste. De asemenea, municipalități care alocă bugete semnificative către cheltuielile de capital (ex. Primăria Oradea, Primăria Bistrița) sau care au variații mari în ultimii ani între venituri și cheltuieli (ex. Primăria Sector 1) pot dispune de buget mai ridicate de investiții, în timp ce majoritatea administrațiilor locale vor aloca sub cifrele prognozate în scenariul ales de noi. Din păcate, mai puțin de 1 din 10 strategii include și un capitol dedicat planificării financiare pentru perioada cuprinsă în strategie.

Am întâmpinat numeroase provocări în a compila din punct de vedere cantitativ portofoliile de proiecte (așa cum am explicat într-un capitol anterior), dar este evident din analiza noastră că portofoliile de investiții sunt rareori cuplate cu o estimare realistă a potențialului financiar al municipalităților. Aproape în toate cazurile analizate, portofoliile de proiecte depășesc semnificativ resursele financiare și există rareori o prioritizare clară a ceea ce municipalitatea își asumă. Și, de și mai multe ori, municipalitățile nici măcar nu au agregate sumele totale pe obiective sau priorități de investiții, iar capacitatea unui actor terț de a urmări aceste portofolii este foarte limitată.

Cu un potențial de investiții de puțin peste 19 miliarde EUR, valoarea totală a portofoliilor de proiecte depășește substanțial această capacitate, chiar și în situația unui număr relativ ridicat de municipalități ce au portofolii fără estimări de costuri sau nu au actualizat strategia. Ceea ce ne indică nevoia unui efort susținut de prioritizare a acestor portofolii de proiecte, în linie desigur cu oportunitățile oferite de fondurile europene nerambursabile pentru perioada 2023-2030.

Dacă excludem Bucureștiul, cu o strategie foarte slab corelată cu strategiile sectoarelor (se încearcă acum corelarea acestor documente), potențialul de investiții pentru restul de municipalități este de cca. 12.1 miliarde EUR în condițiile unor strategii cu o valoare aproape triplă (cca. 35.6 miliarde EUR). Există însă diferențe semnificative între municipii, așa cum arătam în tabelul anterior, cu un număr relativ redus de strategii corelate cu potențialul financiar al municipalității și cu o prioritizare limitată.

Grafic 4 – Diferențe între portofoliul de proiecte și potențialul de investiții

Portofoliul de proiecte (inc. București)	95.403.033.741,98	Portofoliul de proiecte (exc. București)	35.560.974.332,68
Potențial de investiții (inc. București)	19.141.441.179,00	Potențial de investiții (exc. București)	12.145.197.031,00

Fără o prioritizare clară a proiectelor și estimări realiste de costuri, există diferențe semnificative între capacitatea reală de investiții a municipalităților și portofoliul de proiecte din strategie. Aceste diferențe depășesc 2000% ceea ce indică că în interiorul portofoliilor este nevoie de ajustări semnificative, iar (uneori) mecanismele de prioritizare incluse în majoritatea strategiilor sunt greu de urmărit sau sunt nefinalizate.

3- Calculul se raportează exclusiv la bugetul local al administrației publice locale.

Subliniem și că, în aproximativ jumătate din solicitările noastre de a ne fi transmise date privind proiectele prioritare, ni s-a răspuns că această prioritizare ori nu există, ori va fi efectuată la o dată ulterioară, ori toate proiectele sunt considerate prioritare (n.n. deși depășeau și de 7-10 ori potențial de investiții). În multe alte cazuri, pur și simplu nu ni s-a mai răspuns, indicând de fapt o asumare limitată a portofoliilor de către direcțiile relevante din primării.

Avem însă și exemple pozitive la nivelul unor strategii locale care reflectă atât prioritizarea proiectelor, corelarea lor cu potențialul de investiții, dar și diferențieri clare între beneficiarii fiecărei investiții. Probabil strategia ce poate servi drept exemplu de bună practică este cea de la Cluj-Napoca pe componentele analizate de noi. Există o diferențiere clară a beneficiarilor proiectelor, lista de proiecte este ușor de urmărit, include proiecte prioritare clar stabilite și corelate cu planificarea financiară, iar indicatorii pot fi relativ ușor de analizat. Sibiu, Oradea și Bistrița au de asemenea strategii ce pot servi ca exemple de bună practică.

4. Câteva concluzii de etapă

Înainte de decada care va favoriza investițiile verzi, marile orașe din România nu includ în planificările lor strategice o abordare dedicată care să favorizeze această schimbare de abordare. Restanțele istorice de infrastructură (în special energie și de transport) la nivelul marilor orașe și o abordare timidă în procesele de înverzire și de reducere a poluării (în special cu privire la mobilitatea urbană) limitează investițiile de amploare la nivelul tuturor componentelor și le aglomerează în jurul unor obiective mult mai ușor de îndeplinit. Acest lucru este vizibil prin accelerarea investițiilor în proiecte de eficiență energetică, în special pentru clădirile rezidențiale și nerezidențiale (în special școli) care acoperă o parte semnificativă a portofoliilor de proiecte, în timp ce lipsesc proiecte majore de infrastructură non-rutieră, biodiversitate urbană, poluare fonică sau de gestionare a problemei deșeurilor.

Este dificil de estimat impactul portofoliilor de investiții asupra indicatorilor privind starea mediului din marile orașe în lipsa unor seturi de date care să poată fi urmărite pe termen mediu și lung. Strategiile de dezvoltare oferă un cadru limitat, iar o parte din răspunsuri se pot găsi la nivelul PMUD sau PAEDC, însă devine extrem de complicat pentru un actor extern să urmărească toate aceste documente strategice. Ideea unei foi de parcurs (roadmap), mult mai ușor de urmărit de publicul larg, devine una urgentă.

Ceea ce noi am estimat ca fiind componenta verde în cadrul strategiilor de dezvoltare (20.12% inclusiv București, 29.56% excluzând București) poate și trebuie îmbunătățit semnificativ în perioada următoare, ceea ce va duce la noi prioritizări de proiecte (și chiar proiecte noi) prin ajustarea strategiilor de dezvoltare.

În ceea ce ține de alocările financiare, **foarte puține strategii de dezvoltare locală includ o planificare financiară care să identifice potențialul de investiții pe o perioadă (mai) lungă de timp.** Această situație poate fi explicată parțial ca o continuare a modului destul de haotic în care se fac planificările financiare pe termen scurt și mediu de către administrațiile locale (prin cerința legală de a estima venituri/cheltuieli pe un interval de 3 ani), dar și a deselor schimbări referitoare la Legea Finanțelor Publice Locale și a volatilității resurselor la nivel local.

Cu toate acestea, urmărind un trend istoric al cheltuielilor publice și ajustând în funcție de capacitatea de a accesa finanțări externe nerambursabile disponibile, asemenea estimări sunt mai mult decât realizabile și o parte din administrațiile publice locale le includ.

Planificarea financiară este necesară, iar corelarea sa cu portofoliul de investiții poate susține o abordare cât mai realistă a strategiilor de dezvoltare locală. La nivelul reședințelor de județ (cu excepția Bucureștiului), strategiile de dezvoltare includ costuri estimative cu 292% peste potențialul de investiții, în condițiile în care numeroase administrații nu au sume defalcate per proiecte. Incluzând Bucureștiul, diferența crește la 498%.

Sunt însă diferențe semnificative la nivelul municipiilor între estimări (cu diferențe de peste 2000%), iar o problemă recurentă este lipsa proiectelor considerate prioritare. Deși există aproape în toate strategiile mecanisme de prioritizare a acestora, în funcție de o serie de criterii, centralizarea acestei liste nu mai este publică, iar urmărirea ei devine foarte dificilă, atât din interiorul administrației, dar mai ales de un actor extern, fie el ONG, grup civic sau cetățeni. Și, nu de puține ori, lista de proiecte prioritare depășește și ea semnificativ capacitatea de investiții a municipalității.

În cazul a numeroase strategii de dezvoltare nu am reușit să calculăm din surse publice valoarea estimativă a listei de proiecte prioritare, iar municipalitățile au refuzat să ne ofere valorile estimative pentru aceste proiecte prioritare. În unele cazuri, municipalitatea ne-a răspuns și că nu există o listă prioritară de proiecte, asta deși valoarea proiectelor depășește semnificativ capacitatea financiară a municipalității. Monitorizarea de către orice actor extern a acestor portofolii de proiecte este extrem de dificilă din cauza modului haotic de structurare a informațiilor.

Model de urmat pentru strategii: Paris

Parisul are documente strategice ușor de urmărit de cetățeni, cu obiective clare și explicate pe scurt. Minimalismul acestor documente are avantajul de a crește transparența și comunicarea ce ține de primăria Parisului, cetățenii având informațiile necesare pentru a participa ulterior și la redactarea acestor strategii prin forumuri (precum cele realizate pentru obiectivele climatice) și prin bugetare participativă.

The image shows a page from a Paris strategy document. At the top, it says 'Stratégie de résilience de Paris' and 'Plan II - Objectif 8'. The main heading is 'Action 15' with three icons. Below the heading, there are two columns of text. The left column is titled 'Mobiliser la logique « intégrée », l'innovation, et développer la nature en ville pour faire de l'espace public un vecteur d'inclusion sociale et de bien-être'. The right column is titled 'Inspiration : Rotterdam, Pays-Bas'. There are two photographs: one showing a modern building at night and another showing a green urban space with wooden planters. At the bottom, there are small sections for 'Mise en œuvre', 'Préambule (contexte)', 'Moyens terme', and 'Résultats attendus'.

Leuven⁴ și planul pentru o economie circulară

Componenta de economie circulară este cvasi-absentă în portofoliile de proiecte și la nivelul strategiilor. Inițiative precum cele propuse în planul circular al municipiului Leuven trebuie colectate și incluse ca priorități.

Working together on repairs in MAAKbar © MAAKbar

In Leuven a host of initiatives are already up and running.

- In recent years, a network of **repair cafés** has been initiated by active members of the public.
- Members of the public can come together to repair items in **MAAKbar**, where they have access to a tool lending service.
- In the **social economy** a circular economy has been built from the bottom up, through recycling shops and places like 'Velo' and 'Wonen en Werken'. SPIT, for example, is one of the biggest reuse-of-goods centres in Flanders.
- Students have access to **FabLab Leuven**: a library of user-friendly machinery with which almost anything can be made from wood or plastic.

5. Implicarea cetățenilor în setarea priorităților din strategiile de dezvoltare locală

Majoritatea strategiilor de dezvoltarea locală prezintă instrumente de consultare a cetățenilor, însă acest capitol cheie privind participarea comunității la elaborarea strategiei este deseori tratat foarte superficial. Lipsesc de multe ori detalii referitoare la cum funcționează acest proces de consultare, pe ce perioadă s-a desfășurat și care au fost rezultate. Și sunt incluse un număr limitat de instrumente de participare (în majoritatea cazurilor fiind vorba numai despre chestionare online și grupuri tematice de lucru) ce nu reușesc aproape niciodată să creeze o participare crescută a publicului la redactarea strategiilor, accesarea lor de către cetățeni fiind limitată.

Două instrumente de consultare publică sunt prezente în aproape toate strategiile: chestionarele online și grupurile tematice de lucru. Pe lângă acestea, un număr limitat de administrații publice locale au utilizat platforme dedicate pentru colectarea de propuneri, au organizat ateliere de lucru la nivel de cartiere sau consultări publice extinse pe tematici diverse.

⁴ https://roadmap-en.leuven2030.be/pdf/Circular_Leuven.pdf

Chestionarele online sunt cele mai întâlnite forme de consultare ale locuitorilor. Acestea includ întrebări privind obiectivele ce ar trebui asumate de municipalitate și o evaluare a gradului de satisfacție privind un număr de politici și servicii locale. Cu toate acestea, modul de promovare al acestor sondaje este inefficient, fiind în general publicat numai pe pagina instituției, iar în cele mai bune cazuri numărul de răspunsuri nu trece de câteva sute persoane. Sunt însă strategii ce includ numai câteva zeci de răspunsuri ceea ce indică un eșec semnificativ de consultare a publicului.

Grupurile tematice de lucru sunt, de asemenea, instrumente de consultare întâlnite des în strategii. Acestea sunt realizate pe teme considerate relevante de administrația publică, de la mobilitate la sănătate sau capacitate administrativă. Grupurile sunt formate în teorie din actorii relevanți pentru fiecare grup de lucru (și cu o participare variată) și includ de cele mai multe ori un apel deschis de participare.

Asemănător cu alte orașe europene, unele municipii au propus metode online de consultare prin platforme dedicate. Prin acestea, s-a urmărit o participare activă la realizarea strategiei și în unele cazuri platformele online sunt în continuare utilizate în special pentru programe tip bugetare participativă.

Tabelul următor arată principalele instrumente de consultare publică folosite de principalele orașe din România. Ceea ce iese în evidență este detalierea foarte limitată a modului în care aceste instrumente influențează obiectivele și viziunea administrației locale. (Prea) multe strategii locale nu includ o detaliere a modului în care aceste consultări au avut loc și, mai important, care a fost impactul lor. Mai mult, observăm preluări cu copy-paste de la o strategie la alta a așa ziselor forme de consultare publică (ex. Drobeta Turnu Severin, Tg-Jiu, Primăria Sector 5), ceea ce ridică semne de întrebare privind organizarea efectivă a acestora.

În multe alte cazuri (ex. Giurgiu, Piatra Neamț, Focșani, Buzău, Slobozia etc), nu există nicio detaliere privind aceste instrumente (ex. pentru consultările online – perioada de aplicare, număr de respondenți, impactul acestora), iar acolo unde există parțial, avem orașe care nu au reușit să convingă mai mult de câteva zeci de persoane (ex. Râmnicu Vâlcea cu numai 77 răspunsuri) să răspundă chestionarelor online. În cazul altor strategii (ex. Galați) strategia subliniază aplicarea unor chestionare după publicarea variantei intermediare a strategiei, dar fără a fi și disponibil pe pagina primăriei sau Agenției pentru dezvoltare regională.

Situația confuză continuă și la nivelul grupurilor de lucru unde în foarte puține cazuri este indicată prezența unor stakeholderi sau detalii privind discuțiile. În majoritatea cazurilor, strategiile subliniază doar că acestea au fost organizate, fără alte detalii. Nici instrumentele online folosite (ex. propuneri primite via platforme social media sau site-uri dedicate) nu sunt detaliate corespunzător. În unele cazuri, capitolul privind participarea publică în realizarea strategiei a rămas pur și simplu necompletat.

Avem însă și câteva exemple de bune practici. Orașe ce au realizat numeroase consultări publice pe teme foarte variate (ex. Primăria Sector 2 cu ateliere la nivel de cartiere, Sfântu Gheorghe etc), chestionare online cu număr ridicat de respondenți și o structurare a datelor obținute (ex. Bistrița, Sibiu), sondaje reprezentative (ex. București, Cluj-Napoca, Reșița), utilizarea platformelor dedicate sau programelor de bugetare participativă pentru a substanția strategia de dezvoltare (ex. Alba Iulia).

E nevoie însă de mai multă implicare din partea publicului în realizarea strategiilor. Pe lângă cele enumerate mai sus, toate strategiile de dezvoltare au urmat procedura privind transparența decizională, ceea ce presupune o etapă de consultare publică și oferirea de feedback din partea publicului. Detalierea acestei etape lipsește aproape complet și este neclar feedback-ul primit din partea publicului (dacă acest lucru chiar s-a întâmplat). Iar aici vulnerabilitatea majoră este din nou formatul dificil de urmărit al strategiilor, respectiv comunicarea foarte slabă din jurul acestora. Chiar și cu cele mai bune intenții, pentru o terță parte va fi dificil să ofere feedback consistent în lipsa unei variante simplificate a acestor documente.

Componenta	Chestionare sau sondaje de opinie	Consultări publice, grupuri de lucru, alte instrumente de consultare
Alba Iulia	<ul style="list-style-type: none"> Utilizarea instrumentului on-line barometru comunitar prin aplicarea de chestionare – barometrucomunitar.apulum.ro, pe domeniile. <ol style="list-style-type: none"> Energie și Urbanism Implicare în comunitate și Viață economică Componentele Turism, Marketing de oraș și patrimoniu <p>La cele trei chestionare s-a înregistrat un total de 648 răspunsuri valide.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Constituirea unui Grup Urban consultativ grupați în 6 comisii de specialitate: societate, economie, urbanism, energie, turism și marketing, cultură și patrimoniu. Consultări și dezbateri publice online (trei menționate în document) Grup de lucru dedicat pentru componenta de energie durabilă. Utilizarea programului de bugetare participativă pentru a include proiecte în strategia de dezvoltare.
Alexandria	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar online dedicat populației, disponibil 48 de zile, completat de 476 persoane, cca. 1% din populația rezidentă. Numărul de răspunsuri per întrebare a variat între 174 și 474. Chestionar online dedicat mediului de afaceri, disponibil 48 zile, cu un maxim de 26 respondenți. 	n/a
Arad	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar online dedicat populației, disponibil cca. 3 săptămâni, cu 155 respondenți. Chestionar online dedicat mediului de afaceri, disponibil cca. 3 săptămâni, cu 36 respondenți. 	<ul style="list-style-type: none"> 5 grupuri de lucru tematice: Educație, Dezvoltare economică, Mobilitate urbană, Cultură, patrimoniu și petrecerea timpului liber, Mediu și schimbări climatice.
Bacău	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar online dedicat populației, disponibil cca. 10 săptămâni, cu 235 respondenți. Chestionar online dedicat mediului de afaceri, disponibil cca. 10 săptămâni, cu 33 respondenți. 	<ul style="list-style-type: none"> 5 grupuri de lucru tematice: Dezvoltare economică, Cultură, Turism și timp liber, Dezvoltare socială și dezvoltarea comunității, Mediu și infrastructură, Capacitate administrativă și cooperare metropolitană.
Baia Mare	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar online dedicat societății civile, mediului economic, mediului instituțional și organizațiile non-guvernamentale cu un număr total de 152 răspunsuri. 	<ul style="list-style-type: none"> Ședințe structurate (grupuri de lucru) cu reprezentanți ai administrației publice locale (fără alte detalii)
Bistrița	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar online dedicat populației, disponibil 98 de zile, completat de 1,032 persoane. (n.n. eșantionare pe cote, dar fără asigurarea unei reprezentativități. Spre deosebire însă de multe alte chestionare parte a strategiilor, acesta pare să fie făcut pe date reale la nivelul populației care ajută în mod real la luarea deciziilor publice). Chestionar online dedicat mediului de afaceri, disponibil timp de 115 zile, cu 36 de reprezentanți ai mediului de afaceri participanți. 	<ul style="list-style-type: none"> 5 Grupuri de lucru: Economie și educație; Cultură, Turism, Timp liber, Patrimoniu; Mediu și utilități publice; Mobilitate; Capacitate administrativă. Grupuri de lucru cu cetățenii pentru identificarea provocărilor și oportunităților de dezvoltare din zonele de locuințe (2 astfel de grupuri de lucru au fost organizate).
Botoșani	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar online dedicat populației, completat de 267 cetățeni, cca. 0,22% din populația domiciliată înregistrată în iulie 2021. 	<ul style="list-style-type: none"> 5 grupuri de lucru: Economie și dezvoltare durabilă; Social și zone marginalizate; Mediu și schimbări climatice; Educație și tineret; infrastructură și dezvoltare urbană
Brăila	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar dedicat mediului de afaceri, societății civile și administrației publice cu un număr total de 166 respondenți, majoritatea din administrația publică (122). 	n/a

Brașov	<ul style="list-style-type: none"> Realizarea unui sondaj de opinie, sub forma unui chestionar diseminat online, respectiv studiu privind percepția cetățenilor din Zona Metropolitană Brașov, cu un număr de 655 respondenți. 	<ul style="list-style-type: none"> Organizarea a două consultări tematice, având ca scop validarea ipotezelor analizei-diagnostic, precum și identificarea problemelor și provocărilor la nivel sectorial și propunerea / prioritizarea unor soluții sau idei de proiecte.
București	<ul style="list-style-type: none"> Cercetare sociologică (iunie-iulie 2019) a utilizat ancheta bazată pe chestionar ca metodă exclusivă de colectare a datelor. La nivelul Bucureștiului s-au realizat 7 sondaje de opinie independente, totalizând un volum de 10,205 chestionare aplicate. În cadrul celor 7 sondaje de opinie desfășurate s-au aplicat 12 instrumente de colectare a datelor, respectiv 12 tipuri de chestionare care vizau problematici specifice la nivel de grupuri țintă. Eșantionarea utilizată pentru acest sondaj a fost de tip aleatoriu, stadial, stratificat în funcție de circumscripția de recensare, gen și vârstă. 	<ul style="list-style-type: none"> Întâlniri de consultări și dezbateri sectoriale privind Cultura, Educația, Energie, Mediu, Schimbări climatice, Mobilitate, Patrimoniu și locuire, Sport, Turism, Mediu investițional/ de afaceri. Organizarea de focus grupuri tematice. Colectarea de feedback prin intermediul platformelor de socializare - pagină de Facebook intitulată „Ești București” - (n.n inactivă după finalizarea raportului).
Buzău	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar online dedicat populației (fără alte detalii precizate) 	<ul style="list-style-type: none"> Întâlniri de lucru (fără alte detalii precizate)
Călărași	<ul style="list-style-type: none"> Consultare publică (21 iulie – 15 septembrie 2021) cu un număr de 130 respondenți. 	<ul style="list-style-type: none"> 5 grupuri de lucru: Dezvoltarea economică, Cultură și Patrimoniu, Dezvoltare urbană și administrație publică, Coeziune socială și capital uman, Infrastructură, mobilitate și mediu.
Cluj-Napoca	<ul style="list-style-type: none"> Sondajul de opinie pentru prioritizarea obiectivelor specifice și priorităților de dezvoltare din SIDU. Conform autorilor, deși eșantionul a fost relativ redus (406 persoane), acesta a fost totuși reprezentativ pentru structura populației metropolitane. Sondaj online pentru prioritizarea obiectivelor specifice și priorităților de dezvoltare din SIDU (632 respondenți) – nereprezentativ. 	<ul style="list-style-type: none"> 8 dezbateri sectoriale pe următoarele teme: Regenerare urbană, Clujul verde, Infrastructură educațională, Bunăstarea tinerilor din ZMC, Economie, cercetare, dezvoltare, Mobilitate, Locuire, Clujul Metropolitan.
Constanța	-	-
Craiova	<ul style="list-style-type: none"> Utilizarea datelor din Barometrul Urban privind Calitatea vieții la nivelul orașului Craiova (400 respondenți), fără o altă consultare dedicată. 	<ul style="list-style-type: none"> 13 consultări online cu peste 300 participanți – autorități locale, societate civilă, practicieni și mediul academic, sector privat. Utilizarea platformei Facebook pentru colectarea de propuneri (150 propuneri). Colectarea de propuneri cu ajutorul paginii cetățeni.ro (62 propuneri).
Deva	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar online dedicat populației (15 august – 16 octombrie 2022) cu 322 răspunsuri valide. 	<ul style="list-style-type: none"> Consultări tematice dedicate reprezentanților instituțiilor publice, ai sectorului privat și ai organizațiilor non-profit. (fără alte detalii). 3 grupuri de lucru cu participare exclusiv din sfera publică.
Drobeta Turnu-Severin	<ul style="list-style-type: none"> Anchetă sociologică bazată pe un chestionar adresat unui număr de 1.000 de actori locali reprezentativi ai instituțiilor publice, sectorului privat și societății civile, prin aplicarea unui set de întrebări relevante (fără alte detalii). 	<ul style="list-style-type: none"> 10 ateliere de lucru privind domeniile Economie, Infrastructură, Transport, Sănătate, Educație, Cultură, Social, Administrație publică, Mediu și schimbări climatice, Smart city (fără alte detalii) 5 grupuri de lucru: Economie și dezvoltare durabilă; Social și zone marginalizate; Mediu și schimbări climatice; Educație și tineret; Infrastructură și dezvoltare urbană.
Focșani	<ul style="list-style-type: none"> Realizarea unui sondaj de opinie dedicat populației (fără alte detalii). Realizarea de interviuri cu experți și stakeholderi (fără alte detalii). 	<ul style="list-style-type: none"> Focus-grupuri sectoriale (fără alte detalii).
Galați	<ul style="list-style-type: none"> Includerea unui chestionar online după publicarea variantei intermediare a strategiei (fără alte detalii, iar rezultatele chestionarului nu apar în varianta actualizată de pe pagina municipiului Galați sau ADR Sud-Est). 	<ul style="list-style-type: none"> 5 Grupuri de lucru: Economie, Infrastructură și mediu, Sănătate, educație și cultură, Social, Administrație publică locală.

Giurgiu	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar dedicat populației și mediului de afaceri (fără alte detalii) 	<ul style="list-style-type: none"> Organizarea de focus grupuri: Educație, Economie, Infrastructură, Dezvoltare socială, Turism (fără alte detalii)
Iași	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar de consultare publică, atât în mediul online postat pe site-ul vision4iasi.ro, cât și fizic prin distribuirea în cadrul celor 5 centre de cartier din Municipiul Iași: Cartier Nicolina, Cartier Tătărași, Cartier Alexandru cel Bun, Cartier Păcurari, Cartier Frumoasa (fără alte detalii). 	<ul style="list-style-type: none"> 7 Grupuri de lucru: Dezvoltarea economică și turism, Dezvoltare urbană, Cultură, Educație, Sănătate, Asistență socială, Tineret și sport.
Miercurea-Ciuc	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar online/tipărit, format bilingv, dedicat populației, cu un număr total de 1807 chestionare prelucrate (la nivelul zonei metropolitane) (fără alte detalii). 	<ul style="list-style-type: none"> Organizarea de întâlniri tematice (fără alte detalii).
Oradea	<ul style="list-style-type: none"> Consultare publică online, structurată pe 4 domenii de analiză (calitatea vieții, serviciilor publice, relația cu administrația locală și direcțiile de dezvoltare) desfășurată în perioada 20 mai 2021 – 30 iunie 2021, cu o participare de 2,329 persoane (zona metropolitană Oradea). 	<ul style="list-style-type: none"> 5 grupuri de lucru: Dezvoltarea economică, Infrastructura locală, Sănătate și mediu, Turism, Cultură și sport și Educație și dezvoltarea resursei umane.
Piatra Neamț	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar online (fără alte detalii). 	<ul style="list-style-type: none"> 5 Grupuri de lucru: Economic, Infrastructură și mediu; Sănătate, educație, cultură, Social, Administrație publică.
Pitești	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar online cu 1.309 răspunsuri, cca. 0.77% din populația domiciliată înregistrată în iulie 2021. 	<ul style="list-style-type: none"> 4 grupuri de lucru: Economie, Cultură și Turism, Infrastructură, Transport, Mediu și schimbări climatice, Sănătate, educație și social și Administrație publică. Dezbatere publică (fără alte detalii).
Ploiești	<ul style="list-style-type: none"> Chestionarul online dedicat populației disponibil pentru completare timp de aproximativ 8 luni, în perioada 31.08.2021 – 04.05.2022. În acest interval de timp chestionarul a fost completat de către 266 de persoane. Chestionar online dedicat mediului de afaceri disponibil pentru completare timp de aproximativ 8 luni, în perioada 31.08.2021 – 04.05.2022. În acest interval de timp chestionarul a fost completat de către 34 de persoane. 	<ul style="list-style-type: none"> 3 grupuri de lucru dedicate reprezentanților Primăriei Municipiului Ploiești și subordonatelor Consiliului Local, Economiei, mediului de afaceri și educației, Mediului și utilităților publice.
Râmnicu Vâlcea	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar online, disponibil în perioada septembrie-decembrie 2021, cu 77 răspunsuri. 	<ul style="list-style-type: none"> 4 Grupuri de lucru sectoriale organizate online (09 și 10 decembrie 2021): Dezvoltare educațională, socială și sănătate, Competitivitate economică, Dezvoltare urbană și Mobilitate.
Reșița	<ul style="list-style-type: none"> Realizarea unui sondaj de opinie privind calitatea vieții în municipiul Reșița. Sondajul a fost realizat în perioada noiembrie-decembrie 2020 pe un eșantion de 800 de respondenți (interviuri telefonice – CATI), eșantion (simplu aleator), reprezentativ statistic la nivelul municipiului Reșița. (nivel limitat de detalieri). 	<ul style="list-style-type: none"> 5 grupuri de lucru: Dezvoltarea economică locală și turismul, Capacitate administrativă, Social-sănătate, Dezvoltare urbană și comunitară, Educație și tineret. Două întâlniri de lucru pentru definirea viziunii, a profilului strategic și a direcțiilor strategice de dezvoltare. Dezbatere publică (fără detalii suplimentare).
Satu Mare	-	-
Sfântu Gheorghe	<ul style="list-style-type: none"> 3 chestionare online – nevoi de transport (601 chestionare), ciclismul (800 răspunsuri), dezvoltarea orașului – chestionar general (1.750 răspunsuri). Total 3,151 chestionare. 	<ul style="list-style-type: none"> 16 consultări publice dedicate unor domenii sau grupuri de cetățeni: cultură, antreprenori, mobilitate, cicliști, nevoi speciale de mobilitate, social, învățământ, persoane în vârstă etc.
Sibiu	<ul style="list-style-type: none"> Chestionar online dedicat populației, disponibil pentru completare timp de 8 săptămâni, cu un număr de 2,226 respondenți. Chestionar online dedicat mediului de afaceri, disponibil pentru completare timp de 8 săptămâni, cu un număr de 91 respondenți reprezentanți ai mediului de afaceri. 	<ul style="list-style-type: none"> 5 grupuri de lucru: Educația și economia, Cooperarea teritorială, dezvoltare socială, sănătate, sport, Cultură, turism, sport, timp liber și patrimoniu, Consultarea membrilor consiliului local Sibiu.

Slatina	-	-
Slobozia	<ul style="list-style-type: none"> • Chestionar online (fără detalii) 	<ul style="list-style-type: none"> • Grupuri de lucru (fără detalii)
Suceava	<ul style="list-style-type: none"> • Utilizarea datelor din Barometrul Urban privind Calitatea vieții la nivelul orașului Suceava (400 respondenți), fără o altă consultare dedicată. 	<ul style="list-style-type: none"> • Sesiuni online, care au reunit peste 150 părți interesate din municipiul Suceava (autoritățile locale, societatea civilă, experții locali și mediul academic). • 4 consultări tematice. • Utilizarea platformei Facebook pentru colectarea de propuneri (70 propuneri). • Colectarea de propuneri cu ajutorul paginii citadini.ro (7 propuneri).
Târgoviște	<ul style="list-style-type: none"> • Chestionar online realizat pe un eșantion reprezentativ (fără alte detalii) 	<ul style="list-style-type: none"> • Întâlniri online și grupuri de lucru (fără alte detalii).
Târgu Mureș	<ul style="list-style-type: none"> • Sondajul dedicat populației realizat prin chestionar online, autocompletat (CAWI) de către 175 de rezidenți ai municipiului Târgu Mureș, respectiv prin chestionar aplicat in situ, completat de 1506 rezidenți ai municipiului Târgu Mureș. Datele au fost culese în perioada 11 Octombrie 2021 – 19 Noiembrie 2021. (fără alte detalii). 	<ul style="list-style-type: none"> • 5 focus grupuri: Economie și mobilitate, Social, Mediu, Cultural și Administrație publică.
Târgu-Jiu	<ul style="list-style-type: none"> • Anchetă sociologică bazată pe un chestionar adresat unui număr de 1.000 de actori locali reprezentativi ai instituțiilor publice, sectorului privat și societății civile, prin aplicarea unui set de întrebări relevante (fără alte detalii). 	<ul style="list-style-type: none"> • 10 ateliere de lucru: Economie, Infrastructură, Transport, Sănătate, Educație, Cultură, Social, Administrație publică, Mediu și schimbări climatice, Smart city (fără alte detalii). • 5 grupuri de lucru: Economie și dezvoltare durabilă, Social și zone marginalizate, Mediu și schimbări climatice; Educație și tineret; Infrastructură și dezvoltare urbană. (fără alte detalii).
Timișoara	-	-
Tulcea	<ul style="list-style-type: none"> • Chestionar dedicat populației (fără alte detalii). 	<ul style="list-style-type: none"> • Grupuri de lucru (fără alte detalii)
Vaslui	<ul style="list-style-type: none"> • Chestionar online dedicat populației cu un număr de 170 respondenți, disponibil în perioada ianuarie-februarie 2021. 	<ul style="list-style-type: none"> • 3 grupuri de lucru: Educație, social și sănătate, Dezvoltare urbană, transport și infrastructură tehnico-edilitară, Competitivitate economică.
Zalău	<ul style="list-style-type: none"> • Sondaj de opinie realizat în perioada octombrie-noiembrie 2020 pe un eșantion reprezentativ (simplu aleator) la nivelul municipiului Zalău, 800 de respondenți (interviuri telefonice – CATI). 	<ul style="list-style-type: none"> • 4 grupuri de lucru: Dezvoltare economică locală, Dezvoltare și reziliență urbană, Digitalizare și inovare, Dezvoltare comunitară și administrație inteligentă.
Primăria Sector 1	-	-
Primăria Sector 2	<ul style="list-style-type: none"> • 7 întâlniri tematice, zonale, cu locuitorii sectorului 2. Întâlnirile au avut loc în perioada 27.06.2020 – 18.07.2022 și s-au desfășurat în spațiile publice din Sectorul 2. • Chestionar dedicat locuitorilor din Sectorul 2, disponibil pentru completare timp de cca. 2 luni și 2 săptămâni, număr de respondenți 1031. • Chestionar dedicat mediului de afaceri, disponibil pentru completare timp de cca. 2 luni și 2 săptămâni, număr de respondenți 116. • Chestionar dedicat mediului ONG, disponibil pentru completare timp de cca. 2 luni și 2 săptămâni, număr de respondenți 38. 	<ul style="list-style-type: none"> • 6 grupuri de lucru: Mediu și utilități publice, Cultură, sport și timp liber, Economie, Tineret și educație, Sănătate și servicii sociale, Mobilitate și dezvoltare urbană, • Dezbateră publică pentru prezentarea strategiei de dezvoltare.
Primăria Sector 3	<ul style="list-style-type: none"> • Chestionar online dedicat cetățenilor (fără alte detalii). 	n/a

Primăria Sector 4

Primăria Sector 5

- Anchetă sociologică bazată pe un chestionar adresat unui număr de actori locali reprezentativi ai instituțiilor publice, sectorului privat și societății civile, prin aplicarea unui set de întrebări relevante (fără alte detalii).
- Sondaj de opinie cu un volum al eșantionului de 1067 persoane, probabilist, multistadial, stratificat, metoda de culegere a datelor față-în-față, la domiciliul respondenților, 14 martie – 3 aprilie 2023.
- 10 ateliere de lucru privind domeniile Economie, Infrastructură, Transport, Sănătate, Educație, Cultură, Social, Administrație publică, Mediu și schimbări climatice, Smart city (fără alte detalii).
- 5 grupuri de lucru : Economie și dezvoltare durabilă; Social și zone marginalizate; Mediu și schimbări climatice; educație și tineret; Infrastructură și dezvoltare urbană.

Primăria Sector 6

n/a

n/a

La nivel european, numeroase orașe pot oferi exemple de bună practică în implicarea comunității. Leuven (Belgia) este un exemplu de urmărit, implicând activ în realizarea strategiei peste 3,000 de locuitori printr-o platformă online. Prin platformă, aceștia au identificat care sunt cele cinci mari arii de interes, fiind propuse 2331 de idei, iar administrația locală a răspuns la 2238 dintre acestea (96% din totalul de proiecte propuse). Leuven are și o foaie de parcurs (roadmap) pentru planul lor verde la care poate participa oricine din comunitatea locală, inclusiv cu responsabilități la nivelul fiecărui obiectiv. Foaia de parcurs este realizată de ONG-ul Leuven 2030 și are ca obiectiv principal atingerea obiectivelor climatice pentru 2030.

Barcelona folosește o platformă online numită www.decidim.barcelona atât pentru propuneri legate de strategia municipală, cât și pentru inițiative cetățenești separate de strategie. Pe platformă, odată ce este încărcată propunerea, ceilalți locuitori pot avea o dezbatere online legată de aceasta și pot susține inițiativa. După ce se atinge un anumit număr de voturi, propunerea este transmisă la administrația locală care votează și adaugă idei la inițiativă, în final transformând-o într-un proiect care poate fi adăugat în strategie. Inițiatorul proiectului poate urmări stadiul de execuție al acestuia. Prin această platformă au participat 39.049 locuitori și au avut loc 230.000+ interacțiuni online prin propuneri, dezbateri și voturi, care au ajutat la conturarea strategiei locale.

The image displays three examples of digital participation platforms. Each example includes a title, a brief description, a deadline, the creation date, the number of followers, and the current phase of the initiative.

- Example 1:** Title: "MPGM Triángulo de Aiguablava y ámbito discontinuo para implantar un equipamiento en el Parc de Fornells". Description: "Modificación del plan general metropolitano en el ámbito del Triángulo de Aiguablava para dar una so...". Deadline: 31/12/2023. Created: 30/01/2023. Followers: 32. Current phase: "Debate ciudadano y contras...". Action: "FINALIZADO EL PERÍODO DE ALEGACIONES".
- Example 2:** Title: "Transformem els patis". Description: "Trabajamos conjuntamente para mejorar tanto los espacios físicos como las dinámicas y relaciones que...". Deadline: 31/12/2023. Created: 13/01/2023. Followers: 25. Current phase: "Evaluación". Action: "PARTICIPA EN EL PROCESO TRANSFORMEM ELS PATIS".
- Example 3:** Title: "Asamblea Ciudadana por el Clima". Description: "La Asamblea Ciudadana por el Clima es un proceso deliberativo de 100 personas escogidas por sorteo e...". Deadline: 31/03/2024. Created: 24/06/2022. Followers: 80. Current phase: "Votacion, exposición y reto". Action: "CONSULTEU LAS PROPUESTAS DE LA ASAMBLEA".

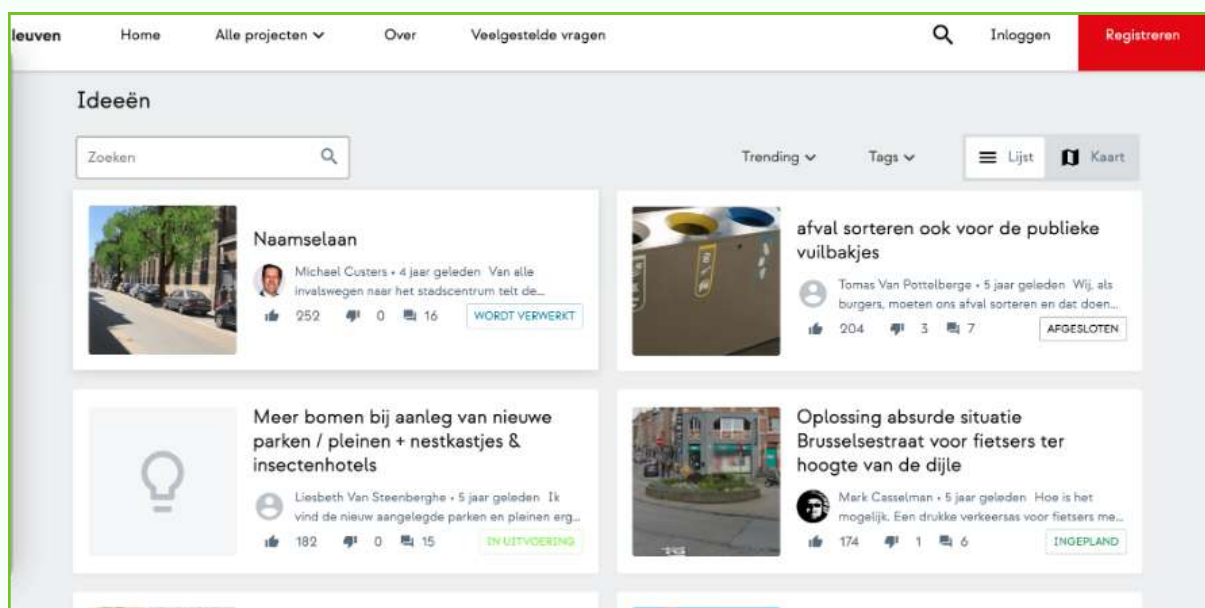
5 - <https://roadmap-en.leuven2030.be/introduction>

6 - <https://www.citizenlab.co/blog/civic-engagement/case-study-3000-citizens-contribute-to-leuven-multi-annual-plan/>

Proiecte similare sunt testate și în România (Timișoara fiind un exemplu de succes), însă platformele online sunt folosite de administrațiile locale la nivelul proiectului pentru care au fost create și apoi abandonate în majoritatea cazurilor. Acestea ar trebui utilizate în mod special ca laboratoare de inovare și testat soluții.

Primăria Parisului a înființat un Living Lab pentru a colabora cu cetățenii pe partea consultativă. Acesta este un centru prin care actorii importanți din zona de sud a Parisului comunică cu cetățenii, iar împreună cu susținerea primăriei, propun proiecte pentru dezvoltarea orașului^{7,8}. Proiecte similare sunt testate și în România și în unele municipii cu destul de mult succes (Cluj-Napoca, Timișoara).

Leuven a creat o platformă online *Leuven, co-create it* prin care cetățenii au propus inițiative pentru strategia orașului pe perioada 2020-2025. Platforma a fost deschisă în 2019 și în câteva săptămâni a strâns peste 2000 de propuneri, iar peste 300 dintre acestea au fost incluse în strategia orașului. Prin aceasta, autoritățile locale au putut colabora mai eficient cu ONG-uri, actori economici, experți și cetățeni. Locuitorii au putut propune idei, dar au și evaluat ideile cele mai populare de pe platformă și au urmărit ulterior dezbaterile și deciziile luate de administrație alături de experți locali. De asemenea, în cazul în care unii locuitori nu au avut acces la platforma online, primăria Leuven a trimis scrisori pe care aceștia puteau să le completeze cu inițiative. Față de alte platforme online, *Leuven, co-create it* a promovat transparența, administrația locală oferind feedback aproximativ fiecărei inițiative publicate și publicând constant update-uri cu privire la avansarea propunerii spre implementare.

Strategia 2020-2025 a municipiului Leuven este, de asemenea, un model pentru celelalte orașe europene. Aceasta este actualizată anual în funcție de ce proiecte sunt adăugate/eliminate, adaptându-se la cerințele și nevoile locuitorilor. Strategia este împărțită pe obiective și consideră atât proiectele propuse de administrație, cât și cele propuse prin platforma online. Documentul cu bugetul total este separat de strategie și conține toate proiectele propuse în strategie, fiecare proiect fiind clasificat ca fiind prioritar sau neprioritar și fiind încadrat într-unul din obiectivele mari ale orașului.

7 - <https://cdn.paris.fr/paris/2019/07/24/ebc807dec56112639d506469b3b67421.pdf>

8 - <http://www.dedale.info/annuaire/smartcity-living-lab.html>

6. Urgența indicatorilor privind calitatea mediului

Am solicitat la începutul documentării acestui raport mai multe seturi de date privind indicatorii de mediu din fiecare oraș. Din păcate, de prea multe ori, indicatorii din strategiile de dezvoltare nu doar că nu sunt corelați cu portofoliile de investiții, dar sunt cvasi-ignorați în redactarea și, ulterior, în monitorizarea strategiilor de dezvoltare. Și această situație este determinată și de capacitatea foarte limitată a administrațiilor locale de a fundamenta politici publice bazate pe date clare, ușor de urmărit în timp, respectiv din cauza unei politici asumate de opacitate.

Datele solicitate de noi privind (1) evoluție spațiu verde și existența unui Registru al Spațiilor verzi, (2) date privind colectarea selectivă a gunoiului și, cel mai important, trasabilitatea gunoiului de la colectare la tratare, (3) suprafață zone pietonale și non-auto, (4) date privind calitatea aerului, (5) transportul public sustenabil, (6) iluminatul public, (7) stații de încărcare auto și (8) număr clădiri publice, respectiv rezidențiale, modernizate/eficientizate energetic, **ne-au indicat numeroase discrepanțe în răspunsurile primite, necorelări între acestea sau pur și simplu lipsa acestora.**

Multe primării pur și simplu au o capacitate limitată în a colecta și analiza date privind starea mediului. Datele privind calitatea aerului, poluare fonică, suprafețele de spațiu verde sau trasabilitatea gunoiului sunt cele mai afectate de lipsa capacității administrațiilor locale de a le urmări și analiza periodic. Acestea ar trebui să fie și primele incluse în documentele strategice și corelate cu portofoliul de investiții, respectiv urmărite în timp și analizat modul în care pot fi îmbunătățite.

Ceea ce noi propunem este ca autoritățile publice locale să includă în documentele strategice date privind următoarele categorii de indicatori pe fiecare componentă, așa cum sunt ei incluși în inițiativa Green City Accord (și să le publice în timp real unde este cazul, respectiv să le ajusteze constant). Adăugăm la această listă o serie de alți indicatori, în special pentru Componenta 6 – Eficiență energetică, ce ar trebui să reprezinte un punct de plecare pentru foile de parcurs privind neutralitatea climatică și viziunea verde a administrației.

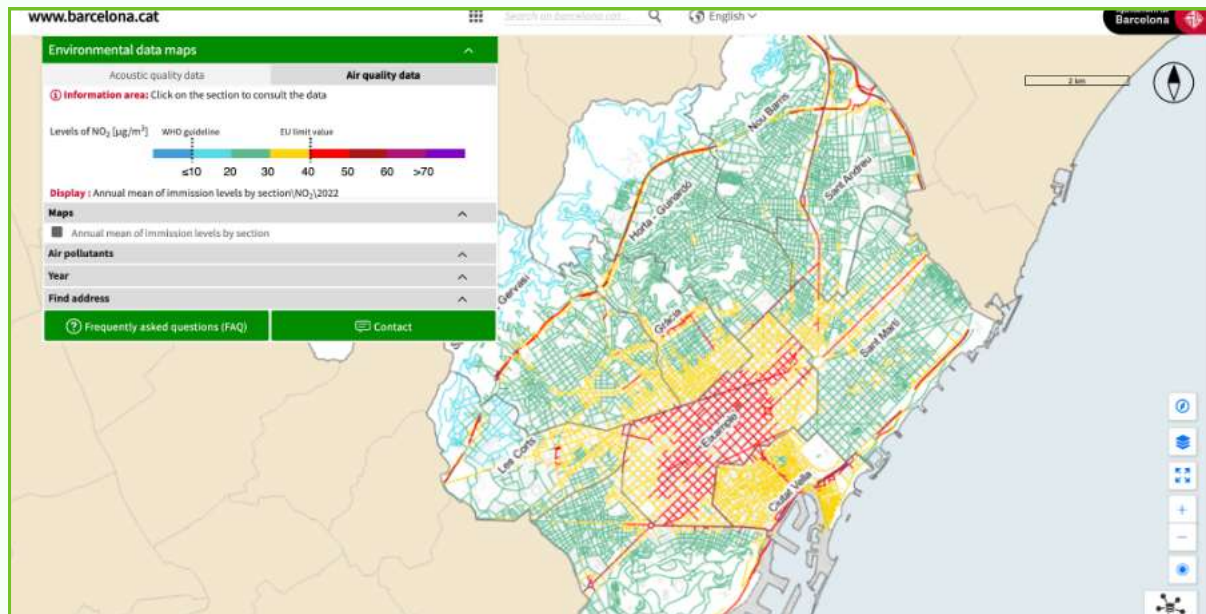
Ideal este că toți acești indicatori să fie actualizați permanent pe paginile oficiale ale primăriilor și să fie disponibili pentru a fi monitorizați public de către terți. Iar dacă acești indicatori nu pot fi colectați în acest moment, trebuie prioritizată crearea capacităților de la nivel local pentru a-i colecta și a asigura o evoluție în timp. În lipsa acestor date, este greu de estimat impactul multor politici publice și investiții publice, așa cum sunt ele gândite de către administrațiile locale.

Componenta	Propuneri de indicatori Green City Accord ⁹	Propuneri indicatori adiționali
C1 – Aer	<p>Nivelurile de concentrație PM2.5 (media anuală maximă observată la stațiile de fond (sub) urban)</p> <p>Nivelurile zilnice de concentrație PM10 (numărul maxim de zile în care se depășește recomandarea OMS de 45 ug/m3 pe an, la oricare stații (sub) urbane sau de trafic)</p> <p>Nivelurile de concentrație NO2 (media anuală maximă observată la stațiile de trafic)</p>	<p>Numărul de politici și decizii publice locale adoptate care se fundamentează pe datele privind calitatea aerului</p> <p>Hartă interactivă publică pentru accesarea tuturor datelor privind calitatea aerului / raportarea publică anuală a măsurilor luate pentru îmbunătățirea calității aerului</p> <p>% transport public electric / nepoluant</p> <p>% evoluție vechime parc auto înregistrat la nivelul orașului și număr mașini per rezident</p> <p>Număr zone emisii scăzute și suprafață acestora</p>
C2 – Apă	<p>Consumul de apă în gospodărie (litri/persoană/zi)</p> <p>Indicele de pierderi în infrastructură (ILI)</p> <p>% apă uzată urbană care îndeplinește cerințele Directivei privind tratarea apelor urbane reziduale (privind colectarea și tratarea secundară)</p>	<p>% populație/gospodării racordate la sistemul de apă potabilă și canalizare</p>
C3 – Biodiversitate urbană	<p>% de zone naturale protejate, restaurate și renaturate</p> <p>% suprafețelor acoperite de coronamentul arborilor din oraș</p> <p>Modificarea numărului de specii de păsări în zonele urbane/de construcții din oraș</p>	<p>% suprafață spațiu verde în raport cu suprafața totală a orașului</p> <p>Metru pătrat de spațiu verde per locuitor</p>
C4 – Deșeuri și economie circulară	<p>Deșeuri municipale generate per locuitor (tone)</p> <p>Rată de reciclare a deșeurilor municipale (%)</p> <p>Deșeuri municipale depozitate la rampa de gunoi (%)</p>	<p>Hartă interactivă trasabilitatea deșeurilor / raportarea publică anuală a indicilor privind trasabilitatea deșeurilor (colectare per fracții - sortare - reciclare - depozitare)</p> <p>Număr proiecte publice / în parteneriat public-privat de evitare a risipei (în special alimentare) și rată de evitare a risipei la nivelul orașului</p> <p>Număr proiecte publice / în parteneriat public-privat de reutilizare a produselor (în special electronice/DEEE și textile/încălțăminte)</p>
C5 – Poluare fonică	<p>Niveluri de zgomot nocturn (Lden) >= 55 dB</p> <p>Procentul populației expuse la niveluri de zgomot nocturn (Lnight) >=50 dB</p> <p>Procentul populației (adulte) cu tulburări de somn ridicate</p>	<p>Harta zgomotului la nivel urban și date accesibile în timp real</p> <p>Numărul de politici și decizii publice locale adoptate care se fundamentează pe datele privind poluarea fonică</p> <p>Număr sancțiuni poluare fonică</p>
C6 – Eficiență energetică		<p>Număr clădiri rezidențiale și non-rezidențiale reabilitate termic (inc. clădiri nZeb)</p> <p>Energie electrică consumată la nivel urban (date consum public/privat)</p> <p>Cheltuieli publice cu energia electrică și iluminat public</p> <p>Costuri producere agent termic, indici stare rețea de termoficare și costuri subvenție termoficare</p> <p>Număr proiecte de investiții în producerea de energie verde (și capacități)</p>

9 - Pentru referințe suplimentare puteți accesa https://environment.ec.europa.eu/system/files/2022-05/RO_GCA_mandatory%20indicators_FINAL_02052022.pdf

Barcelona

Primăria Barcelonei poate fi un model de urmat cu privire la urmărirea și publicarea indicatorilor de mediu pe site-ul oficial¹⁰. Aceștia au realizat o hartă a poluării aerului și poluării fonice pe care locuitorii o pot urmări online, iar dacă vor să urmărească în timp real calitatea aerului, au încă o pagină specială dedicată acestui lucru care conține detalii cu privire la nivelurile de concentrație PM2.5 și PM10¹¹.

Paris

Urmărirea indicatorilor trebuie să fie constantă și bazată pe un program avansat de monitorizare. În Paris, de exemplu, indicatorii de poluare ai aerului sunt monitorizați zilnic, iar pagina de informare cu privire la situația regiunii este updatată regulat. Informațiile trebuie prezentate într-o formă cât mai accesibilă pentru locuitori. Acest lucru înseamnă că monitorizarea indicatorilor nu este de ajuns – administrația locală trebuie să ajute cetățenii să înțeleagă de ce este important să monitorizeze acești indicatori în primul rând.

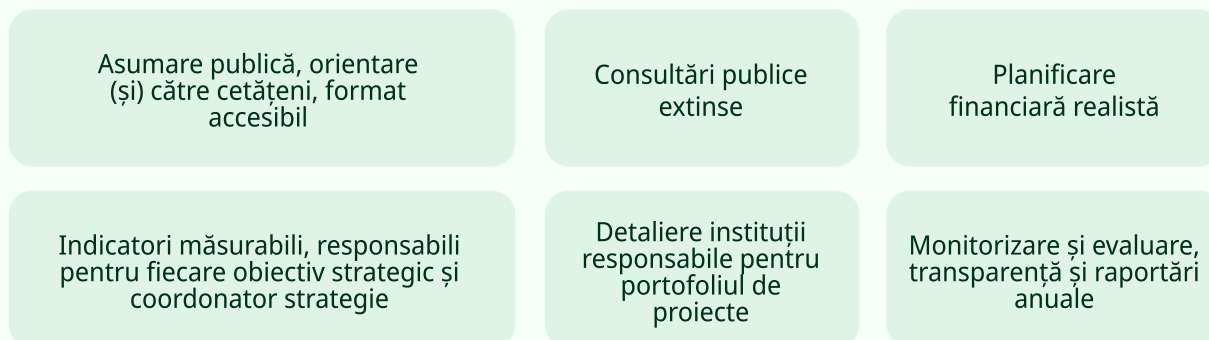

10 - Vedeti site-ul: <https://ajuntament.barcelona.cat/ecologiaurbana/en/environmental-data-maps>
11 - Vedeti site-ul: <https://ajuntament.barcelona.cat/qualitataire/en>

7. Concluzii și recomandări

Cum putem îmbunătăți strategiile de dezvoltare locală

Principalele măsuri:

Strategiile de dezvoltare locală pot juca un rol cheie în dezvoltarea sustenabilă a orașelor.

Din păcate, în unele cazuri acestea sunt sub-utilizate și nu reușesc să reprezinte elementul central în jurul căruia administrațiile locale își construiesc portofoliul de investiții și țintele asumate. Limitările țin atât de arhitectura acestora, cât și de abordarea decidenților publici care nu consideră planificarea strategică și urmărirea unui plan multianual de investiții ca fiind elemente cheie pentru mandatele lor. Pe scurt, există încă foarte multă impredictibilitate în planificarea de la nivel local, cuplată cu decizii de multe ori ad-hoc și influențate politic, ce afectează semnificativ obiectivele strategiilor de dezvoltare locale.

O mai bună clasificare a investițiilor asumate, cuplată cu indicatorii și țintele pe termen mediu și lung, oferă administrațiilor locale o componentă solidă de evidence-based policy prin care pot evalua și monitoriza la intervale regulate impactul investițiilor asumate.

Conform documentării noastre, nu există nicio administrație publică locală care să prezinte într-o manieră publică structurată modul în care își urmează strategia de dezvoltare, gradul de îndeplinire a țintelor și indicatorilor asumați, respectiv portofoliul de proiecte. Există însă la nivelul administrațiilor o monitorizare internă a acestui proces, în special a stadiului proiectelor de investiții.

Abordarea destul de opacă preferată de unele administrații publice locale trebuie depășită, iar responsabilizarea administrațiilor publice locale depinde de creșterea gradului de transparență și a unui sistem adecvat de monitorizare și evaluare a acestor documente strategice.

C1. O asumare limitată a strategiilor de dezvoltare locală din partea unor administrații locale.

Scopul strategiilor locale este acela de a ajuta administrația locală în a-și planifica pe termen mediu și lung principalele intervenții și de a urmări în timp cum acestea pot îmbunătăți calitatea vieții la nivelul municipalității. Acest lucru se întâmplă însă numai parțial în urma unui proces afectat în unele cazuri o implicare limitată a administrației locale (în întregul său) în elaborarea strategiei și în lipsa unei unități coordonatoare care să poată colecta și integra eficient feedback-ul intern și a-l corela cu principalele obiective, măsuri și ținte incluse.

Este nevoie și de un semnal clar de asumare a principalelor direcții ale strategiei din partea leadershipului administrației locale, inclusiv prin prezentarea publică a acesteia, participarea la întâlnirile de lucru și semnalul dat în interiorul administrației.

C2. Strategiile de dezvoltare trebuie să pună un accent crescut pe implicarea cetățenilor și actorilor resursă de la nivel local în setarea priorităților.

Acest proces este de multe ori deficitar la nivelul dezvoltării strategiei, cu un număr redus de instrumente de participare (în majoritatea cazurilor chestionare online sau întâlniri de lucru), iar procesul de transparență decizională, care ar trebui să contribuie la îmbunătățirea și oferirea unui cadru de feedback dinspre comunitate, este deseori inefficient.

Formatul greu de urmărit al majorității strategiilor, numărul insuficient de evenimente publice, timpul limitat de elaborare a acestor documente, dar și implicarea civică redusă din foarte multe orașe din România influențează negativ succesul unui dialog între administrație și comunitate pe această temă. Simpla publicare a strategiei pe pagina oficială a administrației publice este inutilă în lipsa unei abordări structurate care să pună accent pe obiectivul de a primi într-adevăr feedback din partea comunității.

C3. Îmbunătățirea corelării dintre strategia de dezvoltare locală și celelalte documente strategice de la nivel local.

Numărul ridicat de documente strategice la nivel local (inclusiv pe teme similare) conduce atât la discrepanțe între obiectivele administrației, cât și numeroase suprapuneri de obiective și măsuri. Strategia de dezvoltare locală joacă un rol critic în a ordona aceste direcții strategice, însă este nevoie de eforturi suplimentare în a urmări seturi de date similare pentru a evalua impactul. Și este nevoie de o simplificare a acestor documente strategice.

C4. Creșterea capacității administrațiilor locale de a colecta, urmări și evalua un set de indicatori obligatorii la nivelul strategiei.

Multe strategii locale sunt afectate nu doar de lipsa unui proces de urmărire a indicatorilor asumați, dar și de neclarități privind evoluția indicatorilor și obiectivul vizat, în special atunci când nu există indicatori de referință (baseline), ci doar ținte asumate pe anumite intervale de timp. Este nevoie de o consolidare rapidă a capacității administrațiilor locale de a colecta, publica și actualiza seturi de indicatori obligatorii pentru fiecare obiectiv strategic, iar acest lucru trebuie făcut într-un mod transparent și considerat o prioritate.

C5. Îmbunătățirea corelării dintre portofoliul de proiecte și țintele și indicatorii asumați în strategie.

Cele două secțiuni cheie sunt gândite mai degrabă separat, deși planificarea investițiilor ar trebui să fie corelată cu indicatorii asumați pentru a avea o imagine de ansamblu asupra impactului la nivel local.

C6. Monitorizare și Evaluare.

Procese cheie în succesul oricărui document strategic, componenta de M&E este deseori ignorată și, cu excepția unor analize interne, nu există nicio asumare publică privind succesul sau insuccesul strategiei.

Responsabilizarea administrației publice locale de a implementa și urmări strategia asumată (și/sau de a explica de ce strategia nu mai corespunde viziunii de dezvoltare și de a o ajusta în mod regulat) nu este posibilă în lipsa unui proces de M&E (de preferat din partea unui actor terț). Mai mult, la nivelul administrației nu există nicio formă de responsabilizare prin publicarea și prezentarea constantă a stadiului de îndeplinire a țăintelor asumate, o limitare semnificativă a acestor documente strategice.

C7. Transparența limitată.

Ar fi injust din partea noastră să definim procesul de elaborare a strategiilor de dezvoltare locală ca fiind unul foarte opac, nefiind cazul, însă abordarea participativă actuală este una ce necesită numeroase îmbunătățiri dacă scopul administrației este a lucra împreună cu comunitatea în definirea strategiei.

Ceea ce afectează transparența este însă dificultatea unui actor terț de a urmări implementarea strategiilor de dezvoltare locală. În lipsa oricărei abordări pro-active de către administrație în a publica evaluări regulate privind strategia locală, a definirii unor responsabili per obiectiv strategic sau unități coordonatoare a strategiei sau a lipsei actualizării unor seturi de date minimale, urmărirea gradului de îndeplinire a acestora devine dificilă.

Nu este însă un proces imposibil și sperăm că la nivel local să existe un interes crescut al societății civile de a solicita date privind implementarea și atingerea țintelor propuse și de a pune presiune pe acest subiect.

C8. Setarea portofoliilor de proiecte.

Portofoliile de proiecte ce ar trebui să reprezinte fundamentul politicii de investiții pe o perioadă multianuală sunt afectate de numeroase limitări de design. Urmărirea a sute de proiecte cu un grad relativ ridicat de detaliere, dar cu puține date agregate (listă prioritară, valori, indicatori asumați) afectează capacitatea de a înțelege viziunea administrației locale de către un actor extern, iar o variantă simplificată a acestora (gândită doar la nivel de obiectiv/măsură și principalele acțiuni) ar trebui inclusă pentru publicul larg. Alte dificultăți intervin din cauza a:

- Necorelării cu țintele și indicatorii anuali ceea ce conduce la o perspectivă limitată privind impactul proiectelor asumate.
- Lipsei unei prioritizări clare a proiectelor și corelării acestora cu potențial de investiții al administrației publice locale. De multe ori, portofoliile de proiecte, inclusiv listele prioritare, au o valoare semnificativ mai mare decât capacitatea financiară a administrației publice, ceea ce conduce la un proces nou de selectare a acestora, independent de prioritizarea inițială. Și, tot de multe ori, portofoliile de proiecte nici măcar nu includ o diferențiere între proiectele prioritare și lista lungă de proiecte.
- Neclarităților privind beneficiarii proiectelor și entitatea care trebuie să le implementeze. Includerea în strategii a proiectelor gestionate de instituții diferite și lipsa de diferențiere între acești beneficiari.
- Setării aleatorii a valorii totale a portofoliilor de proiecte și proiecte cu descrieri neconcludente. Lipsa includerii valorii totale a portofoliului de proiecte per tip de proiect (proiecte prioritare / listă lungă de proiecte) obiectiv strategic și per beneficiar.

Un roadmap spre neutralitate climatică și spre un plan de investiții verzi.

În elaborarea acestui raport am încercat să înțelegem și ce își asumă orașele din România privind un eventual portofoliu verde de investiții ce ar conduce la o politică de neutralitate climatică și o îmbunătățire a calității indicilor de mediu de la nivel urban. Strategiile de dezvoltare locală oferă o direcție clară în această privință, însă o analiză viitoare extinsă ar trebui să includă și numărul mare de alte documente strategice ceva mai detaliate în această privință (în general sectoriale – Planul Integrat de Calitate a Aerului, Planul de Acțiune pentru Energie Durabilă și Climă, Planul de Mobilitate Urbană durabilă etc.).

La acestea se adaugă, în cazul orașelor ce au făcut mai mulți pași în această privință, și aderarea la diverse inițiative europene cu obiective similare și ale căror cerințe și foi de parcurs pot reprezenta un model de bună practică (Misiunea 100 orașe verzi, Acordul privind orașele verzi sau inițiativele privind Capitala europeană verde / Frunza verde europeană etc.). Și acest raport pornește de la o clasificare aferentă Acordului pentru orașele verzi.

Acest peisaj complex ne arată însă și cât de dificil este de urmărit și de înțeles de către public larg a ceea ce administrațiile publice își asumă. Propunem astfel publicarea unei foi de parcurs (roadmap) sau a unui plan verde cuprinzător, într-o variantă simplificată, destinată publicului larg care să sintetizeze viziunea administrației locale pe acest subiect. Acesta ar trebui să includă principalele ținte, măsuri și proiecte promovate de către administrație care să conducă la obiectivul asumat: neutralitate climatică și îmbunătățirea stării mediului și indicatorilor de mediu la nivel urban.

Un roadmap/plan de investiții verzi¹² poate juca un rol important în prioritizarea investiții verzi pentru perioada 2023-2030. Derularea acestui tip de exercițiu-pilot poate susține planificarea strategică și crește transparența la nivel local, dar în același timp poate oferi și răspunsul la o întrebare pusă din ce în ce mai des în ultimii ani privind viziunea (verde) de dezvoltare a orașelor.

Iar în cazul României, la nivelul marilor orașe, este foarte dificil de răspuns. Administrația locală poate extrage din actualele documente strategice, în baza unei metodologii de clasificare, investițiile verzi pentru perioada 2023-2030. Acest nou portofoliu, cuplat cu o detaliere a țăintelor și indicatorii de mediu asumați de administrația locală, poate reprezenta fundamentul unui plan multianual de investiții, mai bine adaptat nevoilor de la nivel comunității și mai transparent și mai ușor de urmărit de către publicul larg. Un exemplu ce poate fi urmat este cel al municipalității din Leuven, într-o versiune și mai simplificată pentru a nu dubla munca deja depusă în elaborarea actualelor documente strategice.

Poate reprezenta inclusiv pentru administrația locală un plan de promovare la nivel european în ceea ce ține de aderarea la inițiativele verzi și un exemplu de bună practică pe modul în care deciziile de investiții verzi includ mecanisme transparente de decizie în care cetățenii joacă un rol cheie.

12 - Ceea ce înțelegem printr-un plan verde este un document schematic, ușor de urmărit, ce include indicatorii de mediu amintiți anterior (și/sau adiționali în funcție de specificul local) și principalele măsuri și proiecte asumate de administrația locală pentru a-i îmbunătăți. Totul corelat cu țintele din actualele documente strategice, dar având calitatea unor documente destinate publicului larg, cu un limbaj accesibil și ce sunt supuse consultării și ulterior, monitorizării și evaluării publice.

Indiferent de opțiunea aleasă, este nevoie de o mai bună înțelegere a ceea ce reprezintă investițiile verzi și a modului de selectare și prioritizare a acestora. Sunt patru componente cheie ce trebuie să definească această abordare:

- Complementaritatea cu actualele documente strategice și îmbunătățirea definirii portofoliului de proiect extras (la nivel de ținte, indicatori și obiective asumate);
- Consultări structurate cu comunitatea locală pentru definirea viziunii și măsurilor asumate;
- Transparență extinsă prin identificarea responsabililor cheie de la nivelul administrației pentru fiecare obiectiv strategic asumat și a unor indicatori de monitorizare și evaluare ce vor fi prezentați public în mod regulat;
- O variantă simplificată și ușor de urmărit de către publicul larg.

Metodologia de clasificare propusă în documentarea noastră, cuplată la un număr rezonabil de indicatori pe zona de mediu (pot fi preluați, ajustați și îmbunătățiți din inițiativele de la nivel european tip Green Cities Accord), poate oferi o înțelegere ridicată administrației locale privind impactul investițiilor din actualele portofolii de proiecte.

Ceea ce este cel mai important este însă asumarea acestui plan verde de către administrația locală. Indiferent ce formă îmbracă planul verde al orașului sau sub ce denumire este propusă, fără o asumare publică și transparență în monitorizarea și evaluarea acțiunilor administrației locale, lucrurile nu vor funcționa. Multe politici care pot îmbunătăți calitatea mediului (în special pe zona de mobilitate urbană, deșeuri și sisteme de încălzire) vor atrage o potențială pierdere de capital politic. Altele vor fi poate sub presiunea unor actori terți care își doresc reguli mai puțin stricte (construcții, deșeuri, economie circulară, poluare fonică). Este însă nevoie de asumarea publică, transparență și un semnal clar de la vârful administrației privind viziunea de dezvoltare pentru succesul strategiei și a menținerii unui suport din partea comunității.

8. Anexă – Detaliere valori portofoliu de proiecte la nivelul orașului

Oraș	Comentarii
Alba Iulia	Strategia include estimări de costuri doar pentru proiectele considerate prioritare parte a POR Centru unde au alocări predefinite.
Baia Mare	Strategia de dezvoltare (în special portofoliul de proiecte) are un format foarte dificil de urmărit, iar Primăria Baia Mare nu a răspuns la nenumăratele solicitări de informații privind valoarea estimată portofoliului.
Botoșani	Portofoliul de proiecte prioritare includ potențiale depuneri în cadrul POR, AFM și PNRR.
Brașov	Strategia include estimări doar pentru portofoliul de proiecte prioritare.
București	SIDU București include și portofoliul de proiecte al sectoarelor și un număr de aproape 3.000 proiecte.
Constanța	Nepublicată la data redactării raportului.
Craiova	În cazul SIDU Craiova 2021-2030 am folosit lista prioritară și pentru valoarea secțiunii complete a portofoliului pentru că valoarea totală a strategiei este una care depășește semnificativ capacitatea PM Craiova și zonei urban funcționale, fiind de peste 12 miliarde EUR. Și în acest caz însă, lista prioritară este oricum de peste două ori mai mare decât ceea ce noi am calculat ca potențial de investiții și de aproape trei ori peste valoarea potențială calculată la nivelul SIDU.
Galați	Strategia include estimări de costuri doar pentru proiectele considerate prioritare parte a Programului Operațional Regional.
Giurgiu	Nu au inclus estimări de costuri.
Miercurea Ciuc	Estimări de costuri doar pentru proiectele considerate prioritare.
Satu Mare	Nepublicată la data redactării raportului.
Sfântu Gheorghe	*Strategie în derulare, varianta draft, portofoliu nefinalizat. Proiectele prioritare doar pentru POR 2021-2027.
Slatina	Nepublicată la data redactării raportului.
Slobozia	Conform răspunsului administrației locale, toate proiectele sunt considerate prioritare.
Târgoviște	Strategie fără estimări de costuri.
Târgu-Jiu	Conform răspunsului administrației locale, toate proiectele sunt considerate prioritare.
Timișoara	În derulare, variantă estimată a portofoliului.

Autori

Alexandru Damian

Director de programe în cadrul CRPE, Alexandru are o experiență bogată în domeniul bunei guvernări, administrației publice și activismului civic. A făcut parte din echipele de implementare a numeroase strategii de dezvoltare sau alte documente strategice de la nivel local.

El speră într-o mai mare participare a publicului larg în procesele locale de decizie și în politici publice transparente și bazate pe date și informare.

Alexandru este licențiat în științe politice, fiind absolvent al Universității din București, și are un masterat în științe politice la Universitatea Liberă din Bruxelles.

alexandru.damian@crpe.ro

Doriană Gheorghe

Doriană este studentă în al doilea an la Sciences Po Paris și este interesată de politici publice la nivel național și european.

În ultimii ani s-a implicat în mai multe proiecte din domeniul politicii și politicilor publice, iar acum studiază Politică și Guvernământ la facultate pentru a îmbina teoria cu practica.

Doriană își dorește ca relația dintre cetățeni și administrațiile publice să se îmbunătățească, adoptând bunele practici văzute la alte orașe europene.

mariadoriana.gheorghe@sciencespo.fr

Acest raport este parte a proiectului Green rights for a sustainable future: Enhancing citizens' involvement in EU's climate ambitions, cofinanțat de Uniunea Europeană. Punctele de vedere și opiniile exprimate sunt ale autorilor și nu reprezintă în mod necesar poziția Uniunii Europene sau a Agenției Executive pentru Educație și Cultură (EACEA). Uniunea Europeană sau instituția coordonatoare nu pot fi considerate responsabile pentru acestea.

